

Hamkeri 7.12.06 / MNi

HELSINKI, KASARMINTORI

**PYSÄKÖINTILAITOKSEN MAANRAKENNUSTÖIDEN
ARKEOLOGINEN VALVONTA 2003-2004**

Fk Markku Heikkinen/Helsingin kaupunginmuseo 2006

SISÄLLYS

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

TIIVISTELMÄ

KARTTAOTTEET

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI, TOPOGRAFIA ja HISTORIA	1
3. ARKEOLOGISET HAVAINNOT	9
3.1 Kaivo	9
3.2 Muut havainnot	10
4. VALVONNAN TULOKSET	10

LIITTEET I-VI:

I	Karttaluettelo
II	Kartat
III	Negatiiviluettelo (HKM/negatiivit 274 367- 274 411)
IV	Diapositiiviluettelo (HKM/Kasarmintori 2003-2004:1-45)
V	Digitaalikuvaluettelo (HKM/digi Kasarmintori 2003-2004:1-53)
VI	Kuvataulut

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kohteen nimi:	Kasarmintori
Kunta:	Helsinki
Kylä:	Töölö
Kaupunginosa:	Kaartinkaupunki 03
Tontti:	3G102
Kiinteistö:	91-3-9902-102-1
Omistaja:	Helsingin kaupunki
Tutkimuksen laatu:	Pysäköintilaitoksen maanrakennustöiden arkeologinen valvonta
Peruskartta:	2034 06 HELSINKI (1991)

Valvonta-alueen koordinaatit (keskipiste):

Yhtenäiskoordinaatisto:	p = 6674 380 i = 3386 304 z = 8.7 m
Helsingin koordinaatisto:	x = 17 891 y = 49 993 z = n. 8.7 m

Valvoja: Markku Heikkinen

Tutkimuslaitos:	Helsingin kaupunginmuseo
Kenttätöaika:	Marras-joulukuu 2003 ja tammikuu 2004
Valvonta-alueen laajuus:	noin 4200 m ²
Valvonnan kustantaja:	Helsingin kaupunginmuseo
Tutkimuskustannukset:	-
Mustavalkonegatiivit:	HKM 274 367-411 (kuvat 1-45)
Diapositiivit:	HKM/dia Kasarmintori 2003-2004:1-45
Digitaalikuvat:	HKM/digi Kasarmintori 2003-2004:1-53 (kuvat 46-98)
Aikaisemmat tutkimukset:	-

Aikaisemmat löydöt : -

Kirjallisuusviitteet: Anna Carpelan: Yleiset kaivot Helsingissä 1800-luvulla. Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 1/1998.

Teemu Mökkönen; Helsinki – Helsingfors. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto. Rakennushistorian osasto. Helsinki 2002.

Stenius, Olof (toim.): Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto. Helsinki 1969.

Valvontakertomuksen
sivumäärä: 10

Valvontakertomuksen
liitteet:

I	Karttaluettelo
II	Kartat
III	Negatiiviluettelo
IV	Diapositiiviluettelo
V	Digitaalikuvaluettelo
VI	Kuvataulut

Kertomuksen säilytyspaikka: Helsingin kaupunginmuseo

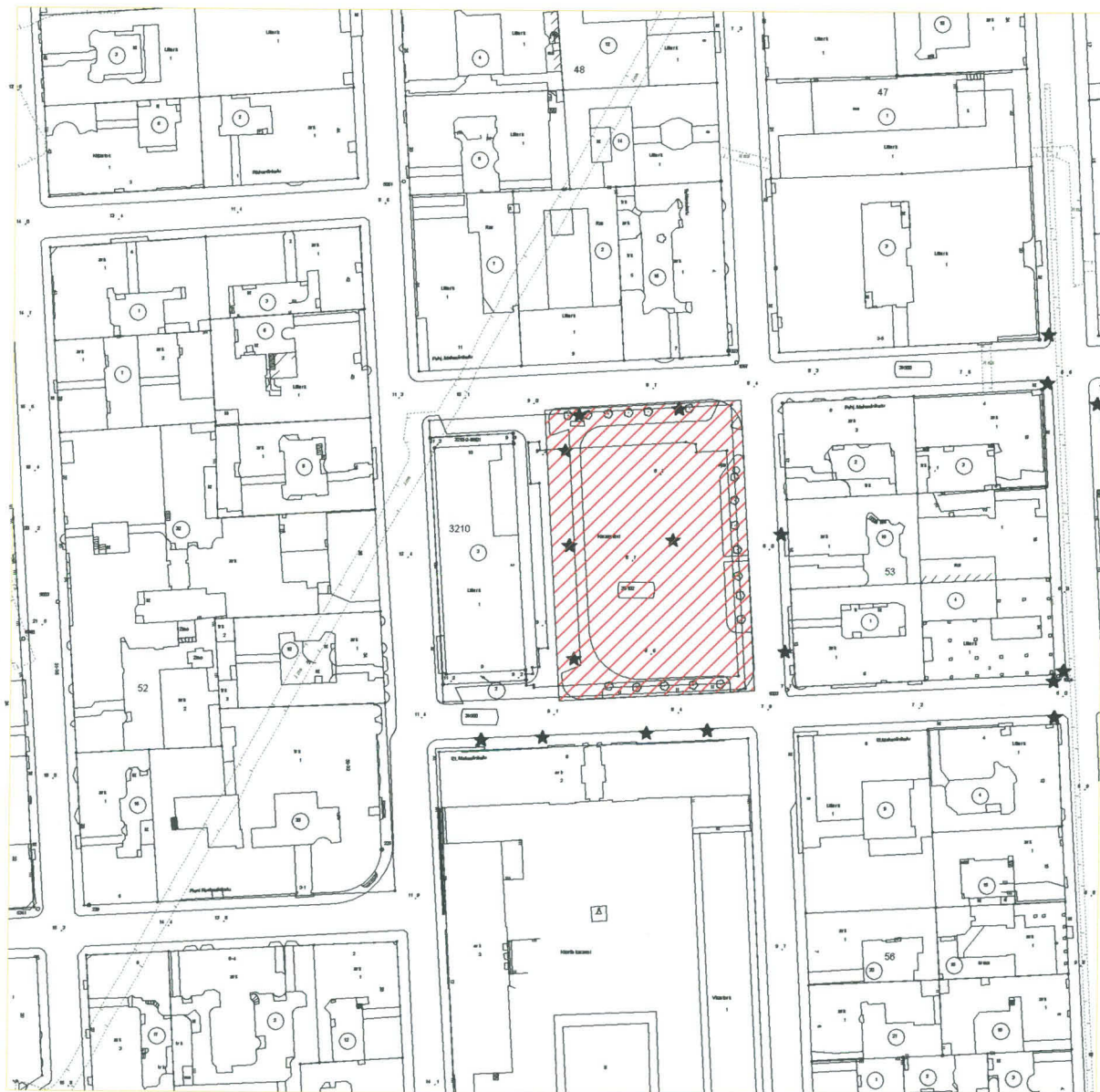
Kertomuksen kopio: Museoviraston rakennushistorian osasto

Tiivistelmä:

Vuoden 2003 lopussa aloitettiin Kasarmintorin alapuolelle rakentaa pysäköintilaitosta. Kasarmintorin alue oli sijainnut 1600-luvun keskivaiheilta 1800-luvun alkuun rakennetun kaupunkialueen ulkopuolella. Alueella oli ollut peltoja. Ainoastaan Ison vihan aikana venäläiset rakensivat alueelle kasarmeita. Kaupungin 1800-luvun alun uuden asemakaavan mukaan alueelle rakennettiin tori ja sen keskelle yleinen kaivo. Maanrakennustöiden valvonta katsottiin edellä mainittujen tekijöiden takia olevan tarpeellista ja sitä suoritettiin marraskuusta 2003 tammikuun loppuun 2004.

Valvonnan aikana venäläisten kasarmeista ei löytynyt merkkejä. Torin silloisen kiveyksen alla oli vanha mukulakiveys ja sen alla pian puhtaat hiekkakerrokset. Torin kaivon maanalaiset rakenteet löytyivät kokonaisuudessaan torin länsilaidalta, sillä toria oli kavennettu 1900-luvun alussa länsipuolelta.

0 25 50 100 m

Mk 1:2000

Kantakartta Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Kaupunkimittausosasto.

Valvonta-alue on rasteroitu.

1. Johdanto

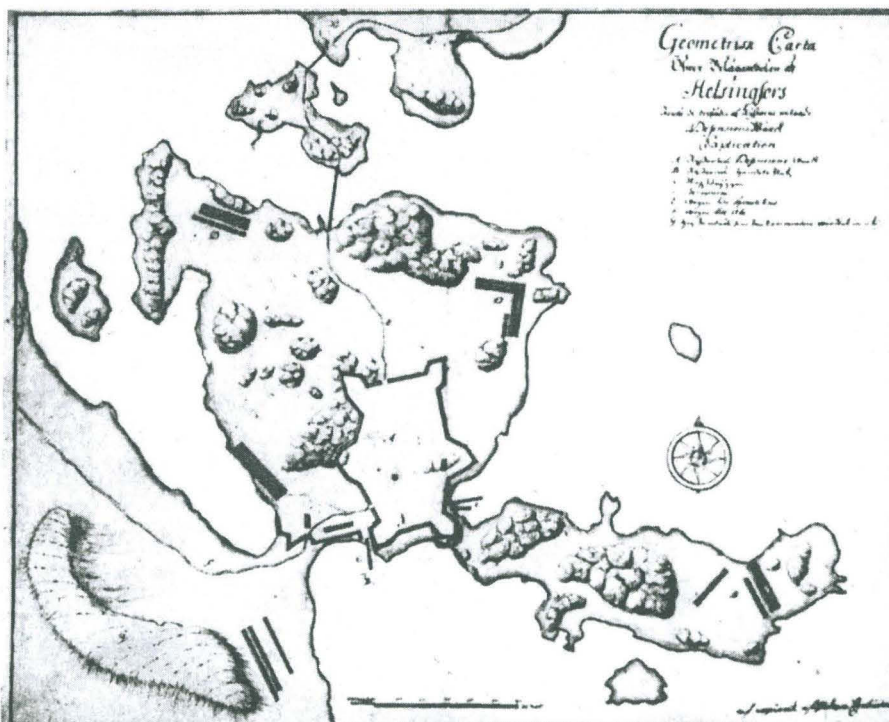
Vuoden 2003 lopussa aloitettiin Kasarmintorin alapuolelle rakentaa pysäköintilaitosta, jolloin koko tori kaivettiin ylhäältä käsin auki. Alue oli sijainnut 1600-luvun keskivaiheilta 1800-luvun alkuun rakennetun kaupunkialueen ulkopuolella. Alueella oli ollut peltoja. Ainoastaan Ison vihan aikana venäläiset olivat rakentaneet alueen koilliskulmaan kasarmeita. Kaupungin uuden 1800-luvun alun eli nykyisen asemakaavan mukaan alueella asemakaavoitettiin tori ja sen keskellä yleinen kaivo. Maanrakennustöiden valvonta katsottiin edellä mainittujen tekijöiden takia olevan tarpeellista ja sitä suoritettiin marraskuusta 2003 tammikuun loppuun 2004.

2. Tutkimusalueen sijainti, topografia ja historia.

Valvonta-alue sijaitsi Kaartinkaupungin kaupunginosassa 500 metriä lounaaseen Senaatintorista. Tori oli kooltansa noin 60 x 90 metriä. Tori on tasaista maastoa korkeudella 8.6 - 8.7 m mpy. Torilta itään päin kadut laskeutuivat loivasti merta kohti. Sen sijaan torilta länteen kadut nousivat lyhyellä matkalla nopeasti Kasarminkadulle (12.4 - 11.5 m mpy), joka vuorostaan laskeutui vähitellen pohjoiseen päin. Samoin teki torin itäpuolinen katu Fabianinkatu.

Torialueella maaperä oli hiekkaa ja savea ennen kalliota, joka oli torin keskellä yli 4 metrin syvyydessä maanpinnasta. Vanhojen karttojen perusteella alueen etelä- ja lounaispuolella oli sijainnut avokallioita.

Alue on sijainnut rakennetun kaupunkialueen ulkopuolella koko Ruotsin vallan ajan. Vuoden 1696/1707 kartan (ks. s. 3) mukaan alueella on ollut peltoja. Ruotsalaisten vuonna 1721 tekemässä kartassa näkyy venäläisten Ison vihan aikainen linnoitus kaupunkialueella Vironniemellä ja linnoituksen ulkopuoliset rakennukset. Lounaassa näkyy Kasarmintorin koillisneljänneksen kohdalla pitkiä luoteis-kaakko –suuntaisia kasarmirakennuksia (ks. kartta s. 4).

Ruotsalaisten tekemä kartta venäläisten isonvihan aikaisesta linnoituksesta kaupunkialueella ja linnoituksen ulkopuolisista rakennuksista vuodelta 1721.

1700-luvun ja 1800-luvun alun kartoissa (ks. kartta s. 5) näkyy että alue oli palautunut viljelyskäyttöön. Vuoden 1812 uudessa asemakaavassa Vironniemellä sijaitsevan kantakaupungin lounaispuolelle oli suunniteltu Uudenmaan esikaupunki eli kaupunginosa. Tämän keskuksiksi Helsingin uudelleenrakentamiskomitean puheenjohtaja J. A. Ehrenström suunnitteli Esikaupunkitorin eli nykyisen Kasarmintorin. Nimensä tori ja kaupunginosa on saanut torin etelälaitaan 1822 valmistuneesta Kaartin kasarmista.

1800-luvun kartoissa ja piirroksissa näkyy torin keskellä kaivo. Tori on kaventunut tämän jälkeen länsiosastaan 1900-luvun alun kauppahallin ja sen paikalle 1960 valmistuneen rakennuksen takia. Alun perin täällä oli Kasarminkatua vasten rakennettu muuri, johon oli muurattu kivirakennus. Siinä oli seitsemän myymälää mm. teurastajia varten.

Anna Carpelanin Helsingin 1800-luvun yleisistä kaivoista tekemässä tutkimuksessa todetaan kaivosta seuraavaa (s. 101-102):

4. KASARMITORIN KAIVO (kuvat 3, 4, 24)

Sijainti: Uudenmaan esikaupungissa keskellä Kasarmitoria.

Kaivon perustaminen 1814

Kaivo perustettiin vuonna 1814 Helsingin uudelleenrakentamiskomitean toimesta ja merkittiin kartalle samana vuonna. Komitean puheenjohtajan, A. Ehrenströmin laatiman karttaselityksen mukaan uusi kaivo oli syvä ja (arkku) kivillä verhottu.⁴⁰ Kaivorakennuksesta ei mainita mitään. Vuonna 1829 maistraatti ja kaupunginvanhimmat päättivät, että kaivo rumentavana pitäisi varustaa asianmukaisella kaivorakennuksella (tjenlig ombyggnad).⁴¹

Kasarmitoria esittävässä litografiassa vuodelta 1837 näkyy korkea, puinen kaivorakennus.⁴² Se oli pohjakaavaltaan neliskulmainen jakautuen leveään alaosaan ja kapeampaan, ylöspäin suippenevaan yläosaan. Kuvaa voinee pitää melko luotettavana, sillä muutkin rakennukset on esitetty tarkasti. Kaivorakennusta uudistettaessa 1838, kustannuslaskelmasta ilmenee kaivoarkun olleen harmaakiveä ja vanhan kaivorakennuksen puuta - kaikki puutavara tuli käyttää hyväksi uuden rakennuksen teossa.⁴³

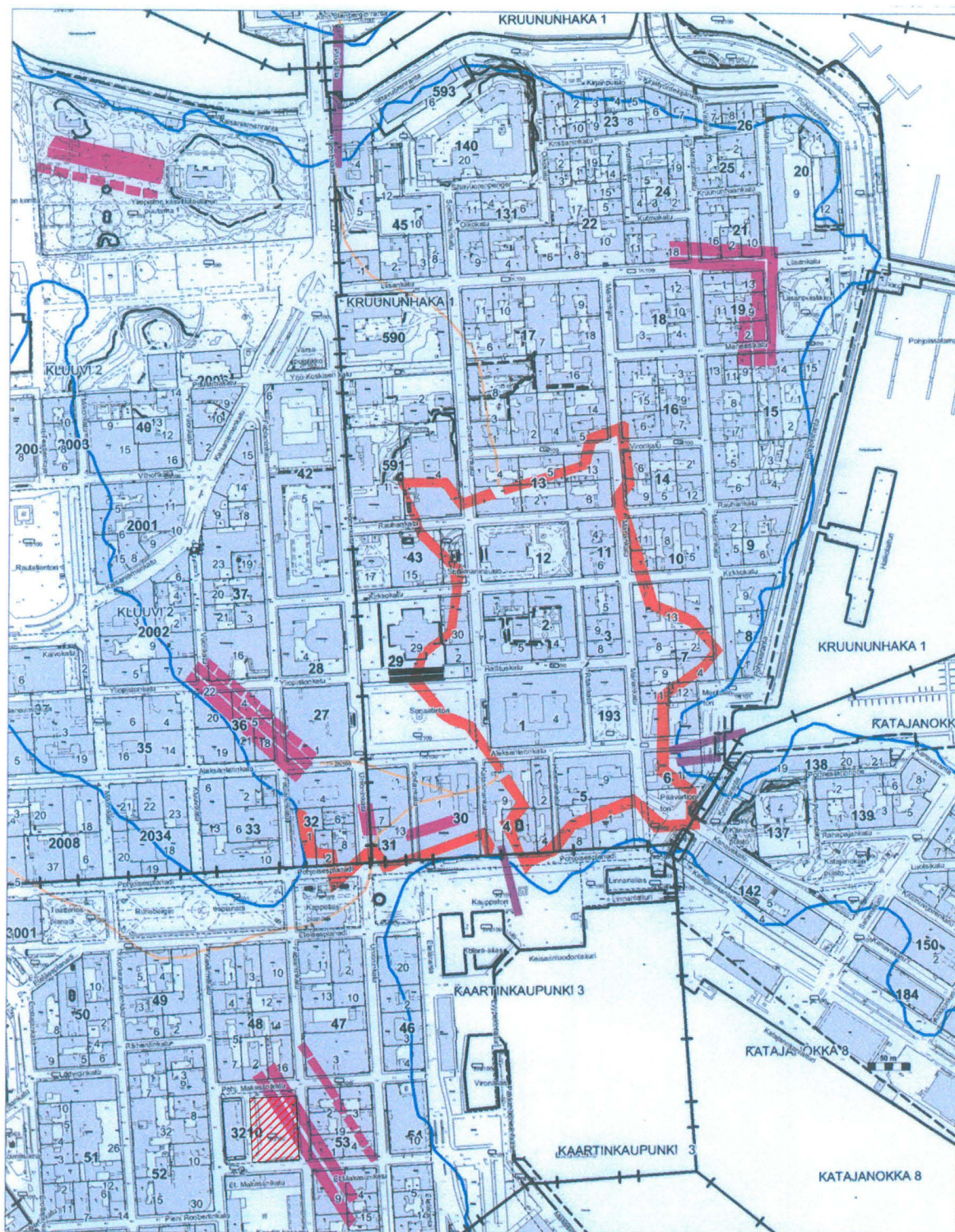
Uudelleenrakentaminen ja pumput 1838 - 1839

Maistraatti ja kaupunginvanhimmat päättivät 31.8.1836, että kaivoon vielä samana syksynä asennettaisiin pumppulaite, jossa olisi kaksi pumppua.⁴⁴ Suunnitelma ei ilmeisesti toteutunut, mutta 22.6.1837 läänin kuvernööri pyysi maistraattia ryhtymään toimiin kaivon varustamiseksi pumpuilla. Maistraatti kutsui kaupungin porvarit ja yksityiset talonmistajat kuultaviksi asiassa. Maistraatti katsoi asian kiireelliseksi, porvarit ja talonmistajat olisivat halunneet lykätä hanketta, kunnes Kluuvin kaivoon edellisenä vuonna laitettujen pumppujen kustannusten jako oli selvitetty.⁴⁵

Kaivorakennuksesta oli ilmeisesti aluksi suunniteltu puista, mutta viimeistään syksyllä 1838 oli herännyt ajatus tehdä rakennus kivistä, jolloin se olisi kestävämpi ja edustavampi. Maistraatti kutsui taas porvarit ja talonmistajat kuultaviksi. Joidenkin mielestä kivinen kaivorakennus tulisi liian kalliiksi ja pitäisi rakentaa puusta. Kaupunginvanhimmat kannattivat kuitenkin kivirakennusta ja maistraatti päätyi samalle kannalle.⁴⁶

Forsell-Avanderin kartta vuodelta 1696/1707. Valvonta-alue on rasteroitu.

HELSINKI 1721

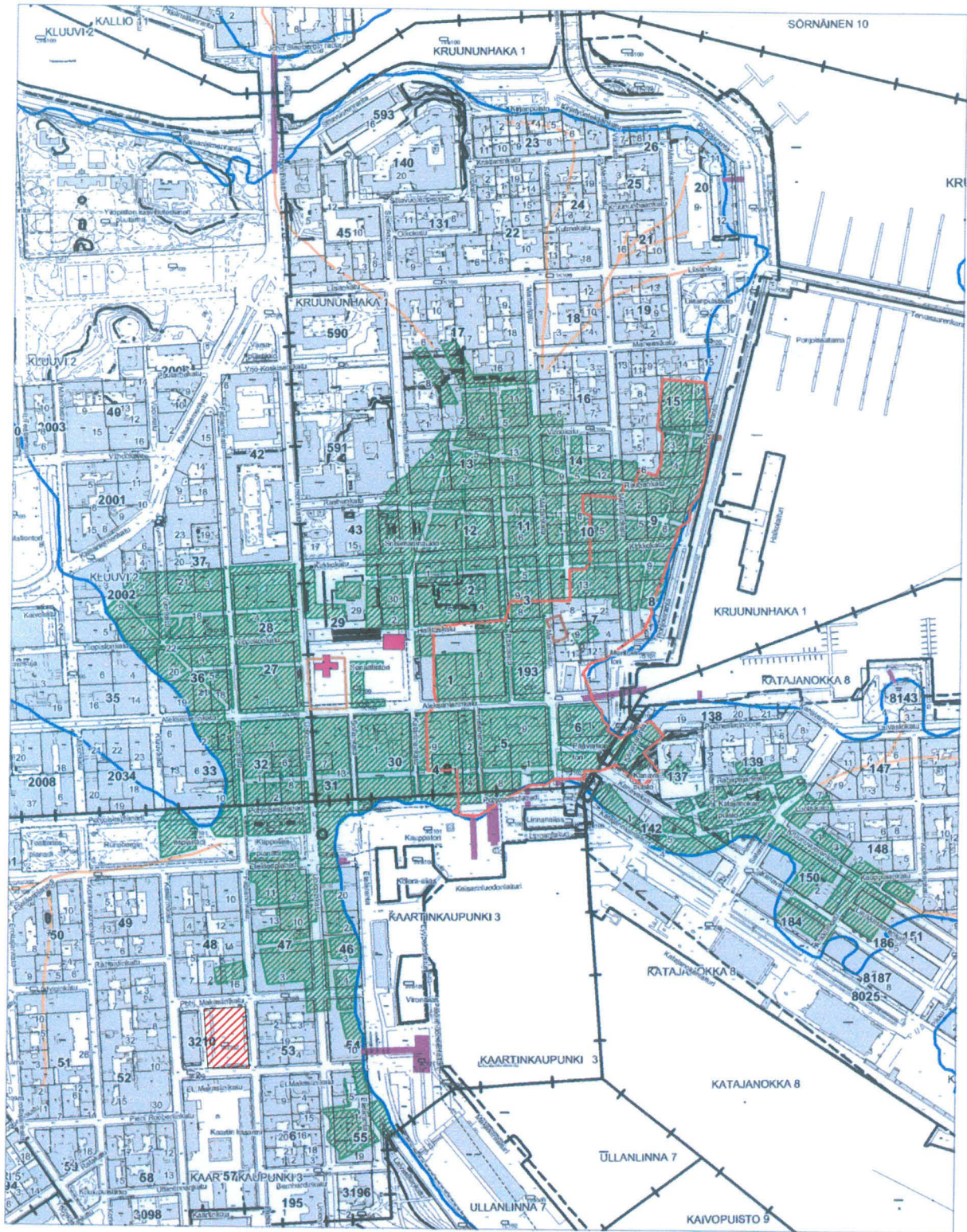
Venäläisten kenttälainnoitusta kuvaava kartta
vuodelta 1721

Kantakartta © Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Maanmittausosasto

—	= linnoitus	—	= rantaviiva
—	= rakennus	—	= tie
—	= laitur		

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2002

Vuoden 1721 kartta sijoitettuna kantakartan päälle. Valvonta-alue on rasteroitu.
Lähde: Mökkönen, Teemu: Helsinki - Helsingfors. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

HELSINKI 1810

Kocken asemakaavaehdotus vuodelta 1810
- ehdotuksen pohjana toimiva olemassa
oleva kaupunkirakenne

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2002

Kantakartta © Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Maanmittausosasto

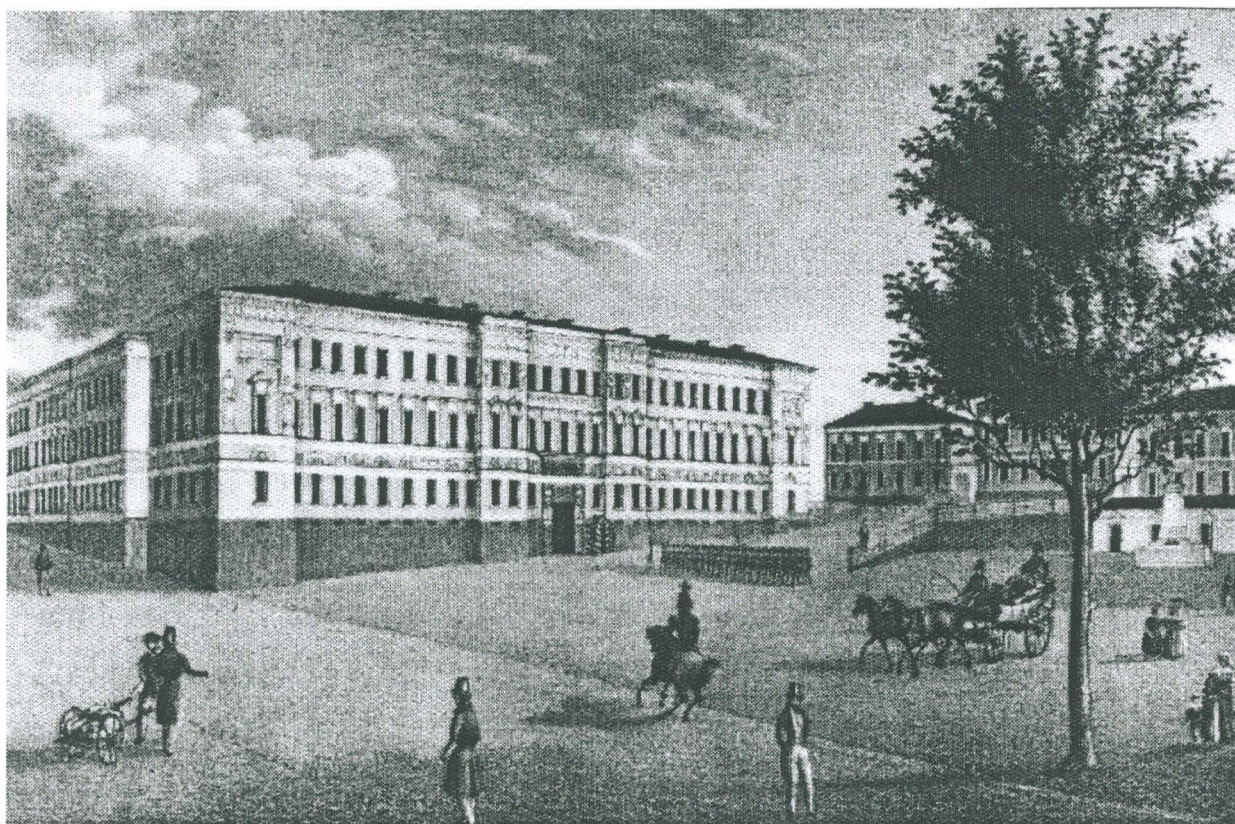
	= kortteli		= kirkkotarhan aita
	= rakennus		= rantaviiva
	= laitur		= tie
	= v. 1808 tulipalon
tuhoama alue		

Valvonta-alue on rasteroitu.

Kaivonpiirustuksen ja kustannuslaskelman laati intendentinkonttorin konduktööri A. F. Granstedt. Kustannuslaskelma on päivätty 24.9.1838 ja sen loppusumma oli 1900 ruplaa B.A. Urakkahuutokaupassa 8.10.1838 tehtiin useita tarjouksia. Alimman tarjouksen, 1700 ruplaa B.A., teki kauppakirjanpitäjä Ivan Korosteleff (tai Korostileff?), joka sai urakan. Työn tuli olla valmis 15.6.1839 mennessä.⁴⁷

Katselmus pidettiin 23.11.1839 ja katselmuskirjan allekirjoittivat raatimiehet H. J. Crohns ja B. W. Alftan. Läsä olivat myös kaupunginvanhimpien edustaja, sekä konduktööri Granstedt ja urakoitsija Korosteleff. Katselmuksessa työssä havaittiin puutteita ja Korosteleff sai lisäaikaa 15.6.1840 asti.⁴⁸ Kuitenkin vielä 1.7.1840 kaivorakennus oli maalaamatta ja pumpput epäkunnossa. Korosteleff anoi maistraatilta lykkäystä.⁴⁹ Kun 4.7.1840 kaivorakennus oli edelleen maalaamatta, Korosteleff määrättiin 10 hopearuplan sakon uhalla viimeistään viikon kuluessa suorittamaan loppuun maalaustyön.⁵⁰

Kustannuslaskelman mukaan kaivoarkku oli kivistä muurattu. Vanhan kaivoarkun ylimmät harmaakivikerrokset asetettiin uudelleen siten, että arkun halkaisijaksi sisäpuolelta saatiin 4

Uudenmaan esikaupungin torille (nyk. Kasarmintori) kaivettiin vuonna 1814 yleinen kaivo, johon tehtiin kivinen arkku. Puinen kaivorakennus näkyy torilla teurastajien puotien edessä oikealla. (F. Liewendal 1837, HKM).

kyynärää (2.4 m). Maan pinnalla oli 30 neliökyynärän kokoinen sokkeli hakatusta harmaakivestä.

Kaivoarkku oli ilmeisesti alun perin neliskulmainen (kartoissa 1817 ja 1823), mutta muutettiin remontin yhteydessä ainakin yläosastaan pyöreäksi. Vuoden 1841 kartalla kaivo on merkitty pyöreäksi - samoin kuin Erottajan kaivo, jossa oli yläosastaan 8-kulmainen arkku - muiden kaivojen ollessa neliskulmaisia.⁵¹

Kaivorakennuksesta antavat kustannuslaskelma ja katselmuskirja seuraavanlaisen kuvan. Seinät muurattiin tiilestä ja rapattiin hyvin tehdyllä laastilla, johon sekoitettiin tiilijauhoa, sekä siveltiin lopuksi liimavärillä. Rakennuksen kaksi ovea maalattiin öljyvärillä. Kupolin muotoinen katto peitettiin rautalevyillä ja maalattiin himmeän vihreällä öljyvärillä.

Rakennus oli koristeltu: kustannuslaskelmaan oli varattu summa "för alla ornamenten". Muun muassa kattokupolin huipulle tuli nuppinomainen kipsikoriste. Erillisen ohjeen mukaan nuppi piti kuitenkin tehdä sinkistä tai tinatusta pelistä eikä kipsistä. Kaivossa oli kaksi pumppua, joiden vesiputkien päihin laitettiin puiset suppilot.⁵²

Kasarmitorin kaivosta ei ole aineistossa valokuvaa - ainoastaan sen kattokupoli koristeineen pilkottaa joissain kuvissa - mutta kaivon julkisivu on hahmotettavissa muutamien muiden kuvien perusteella. Magnus von Wrightin maalauksessa, joka esittää tulipaloa Eteläisellä Makasiinikadulla vuonna 1865, näkyy etualalla kaivo. Vastavalossa erottuu vain sen pyöreä hahmo ja kattokupoli, jonka alareuna on porrastettu ja jonka huipulla on liekkimäinen koriste.⁵³ F. O. Liewendalin litografiassa⁵⁴ kaivon julkisivuun on kuvattu suippokaarimaisia syvennyksiä, joista yhdessä on kiinni pumpunvarsi. Myös eräässä kirjepaperin vinjetissä⁵⁵ kaivon seinää koristaa suippokaari (ovi?). Rakennuksessa näyttää olleen sekä empiren että uusgotiikan piirteitä.

Sulkeminen: Terveyslautakunta pyysi 4.12.1889 maistraattia sulkemaan kaivon. Sen avaimet tuli jättää kaupungin palomestarin huostaan,⁵⁶ sillä kaivoa piti edelleen käyttää tulensammutukseen. Kaivorakennus haluttiin kuitenkin pois torilta viemästä tilaa. Muutostöihin anottiin määrärahaa vuonna 1890, mutta kaupunginvaltuusto hylkäsi anomuksen suurten kustannusten takia.⁵⁷ Määräraha otettiin vuoden 1891 budjettiin ja kaivorakennus purettiin samana vuonna.⁵⁸

XXVL CASERNE DE LA GARDE FINLANDAISE.

FINSKA LIF-GARDETS SKARPSK. BAT. KASERN.

Kasarmintorin kaivoa uudistettiin vuosina 1838-39, ja siihen laitettiin pumpput. A.F. Granstedtin piirtämä pyöreä, kupolikattoinen kaivorakennus oli kaupungin ainoa tiilestä muurattu. (F. Liewendal 1870-luku, HKM).

Tulipalo Eteläisellä Makasiininkadulla talvella 1865. Tulen kajoa vasten erottuu Kasarmintorin kaivo. Sammutusvesi kuljetettiin palopaikalle tynnyreissä ja ämpäreissä lähimmältä kaivolta tai merestä. (Magnus von Wright 1865, HKM).

3. Arkeologiset havainnot

3.1 Kaivo

Torin länsiosasta poistettiin rakennustyön ensivaiheessa maata noin 1.5 metriä. Torin länsireunan pohjois-etelä-suuntaisen kapean korokkeen itäreunalle muodostui maaleikkaus, jonka keskikohdalta löytyi 1800-luvun yleisen kaivon holvirakenteen kaakkoisnurkan yläosat. Kohta oli torin entinen keskipiste, sillä torin länsireunalle rakennettiin kauppahalli vasta 1900-luvun alussa ja nykyinen rakennus vuonna 1960 (ks. kartta 1).

Kaivoa dokumentoitiin kolmessa päävaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa oli esillä vain kaivon kaakkoisnurkan yläosat (kartat 2 ja 4; kuvat 1-6 ja 46-52; diat 1-6). Toisessa vaiheessa oli auki kaivon alaosan itäpuoli kaivon ulkopuolelta (kartta 4; kuvat 7-12 ja 53-57; diat 7-11). Kolmannessa vaiheessa kaivettiin koko kaivon ympäristö esiin (kartta 3; kuvat 13-19 ja 58-65; diat 12-19). Kaivon holvin dokumentoinnin jälkeen poistettiin kaivon holvi ja dokumentoitiin kaivon pyöreä arkkuosa (kartta 5; kuvat 20-35 ja 66-72; diat 20-27). Tämän jälkeen rikottiin kaivon itäpuolisko, jolloin pystyttiin dokumentoimaan kaivoarkun alaosa sisäpuolelta (kartta 5; kuvat 36-41 ja 73-79; diat 28-33).

Torin koroke oli korkeudella 8.95 m mpy ja itse tori parikymmentä senttimetriä alempana. Kaivon holvin yläpinta oli korkeudella 8.35 - 8.40 m mpy eli kaivon yläosat olivat vain 35 - 60 cm nykymaanpinnan alapuolella. Maaleikkauksessa näkyi korokkeen reunakivien alla vain 30 cm:n paksuudelta soraa ja karkeaa täytehiekkää ym. ennen kaivon holvia.

Kaivo sijaitsi suurimmaksi osaksi korokkeen kohdalla. Sen noin 3.25 x 4.0 metrin kokoinen tynnyriholvi oli lounais-koillissuunnassa kun itse tori oli pohjoisluoteis -eteläkaakko -suuntainen. Holvin säännölliset lohkotut kivet olivat 50 cm leveitä ja 50 cm paksuja. Niiden pituus vaihteli. Pisimmät olivat 2 metriä pitkiä ja lyhimät 75 cm. Holvissa oli kiviä yhdeksässä rivissä ja holvi oli korkeimmillaan 80 cm korkea. Kivien välissä oli laastia.

Holvirakenteen päällä itäpäässä oli 60 x 50 cm kokoinen aukko, jonka reunoilla oli tiiliä jäljellä yhdessä kerroksessa. Tiilien koot olivat noin 13 x 26 cm.

Itse kaivoarkku oli sisältä pyöreä. Sen sisäläpimitta oli 3.30 metriä. Kaivon kiviarkku muodostui isoista lohkotuista kivistä (esim. 70x50, 60x60, 80x90, 90x50, 80x50 cm, useissa poranjälki), joiden välissä oli pieniä kiviä ja laastia. Muurattu kiviarkku oli noin 1 metrin paksuinen. Sen ulkopuolella oli erikokoisia irtonaisia lohkottuja kiviä ja hiekkää vähintään 1 metrin leveydeltä. Kaivoa varten oli kaivettu holvin alaosan korkeudella noin 7 metrin levyinen kuoppa. Alaosassa kuoppa oli useita metrejä kapeampi.

Kaivon kiviarkku oli yli 2.35 metriä korkea. Pohjois- ja eteläsivulla holvikaari alkoi arkun päältä (n. 7.30 m mpy). Holvin päissä kaivoarkun päältä nousi vielä kaivon päätyseinäkivet korkeammalle holvikaaren tasolle.

Kiviarkun alla oli kahdeksankulmainen hirsiarkku, jonka yläpinta oli korkeudella 4.85 m mpy. Kiviarkun alin kivikerros oli myös kahdeksankulmainen. Vasta toinen kivikerros oli pyöreä. Hirsiarinasta oli esillä kolme seinälinjaa ja kaksi salvoskohtaa. Hirret olivat kahdessa kerroksessa (15 ja 20 cm). Toisen salvoksen edessä oli pystypaalu. Hirsien alla oli luonnollinen savikerros noin korkeudella 4.50 m mpy. Pari metriä etelään kaivosta kallio oli korkeudella 4.30 m mpy.

Kaivo oli täytetty yhdellä kertaa koostumukseltaan yhtenäisellä hiekalla. Hiekkakerroksista löytyi vain jogurtti-/viilipurkin osa ja plastiikkaa. Kaivon aukon kohdalla ei ollut kaivonkantta tai -ritilää. Näyttää siltä että kaivo on täytetty vasta melko äskettäin.

3.2 Muut havainnot

Torin kohdalla oli sijainnut ennen torin rakentamista peltoja. Alueen alkuperäinen maanpinta oli kuitenkin tuhottu toria rakennettaessa, joten uuden ja vanha torikiveyksen alta tuli puhtaista hiekkakerroksista vain uusia putki- ja kaapelilinjjoja 1800-luvun kaivon lisäksi. Yläosan sekoittuneiden hiekkakerrosten alta tuli esiin erilaisia puhtaita hiekkakerroksia ennen savikerrosta ja torin keskiosissa yli 4 metrin syvyydessä maanpinnasta sijainnutta kalliota (kuvat 43 ja 80-93; diat 35-41).

Torin luoteisosasta oli poistettu rakennustyön ensimmäisessä vaiheessa silloinen torikiveys laajalta alueelta (kuvat 80-81). Torikiveyksen (8.7 m mpy) ja sen laskuhiekkakerroksen alta (yht. 15-35 cm) tuli esille sitä vanhempi mukulakiveys, joka oli noin 10 cm:n paksuinen. Sen alla oli vain noin 15 cm:n paksuinen kivien laskuhiekkakerros. Alla oli puhdas kellertävä hiekka. Tori oli kivetty ensimmäisen kerran 1820-luvulla.

Vastaavanlaiset kerrokset otettiin esiin torin kaakkoisosasta (kuvat 42 ja 82-83; dia 34). Täällä silloinen noppakivinen torikiveys oli vielä paikoillaan dokumentointivaiheessa. 10 cm paksujen kivien alla oli laskuhiekkaa 25 cm ennen vanhaa mukulakiveystä.

Torin poikki kulki lounais-koillis-suunnassa kaksi vierekkäistä leveää putki- ja kaapelilinjaa (kuvat 84-88 ja 93; diat 35), jotka olivat kaivettu syvemmälle hiekkakerrokseen. Torin koillisnurkka, jossa venäläisten Ison vihan aikaiset parakit olivat pääosin sijainneet, oli tuhoutunut myös maanalaisten kunnallisteknisten töiden takia (kuvat 93; dia 40-41).

4. Valvonnan tulokset

Venäläisten Ison vihan aikaisien kasarmien jäännöksiä ei tavattu kuten ei muitakaan Ruotsin vallan aikaisia kiinteitä rakenteita tai esineitä. 1800-luvun yleinen kaivo ja vanha torikiveys olivat ainoat löydöt. Vanhan torikiveyksen ikää ei tutkittu tarkemmin. Ensimmäinen kiveys torille on tehty 1820-luvulla.

Toria tehtäessä on poistettu peltomultakerrokset. Paikalla oli vain sekoittuneiden pintakerrosten jälkeen puhdasta hiekkaa, savea ja kalliota. Näitä kerroksia oli rikkoneet kunnallistekniset työt.

Pysäköintilaitoksen rakennustöiden jälkeen ainoastaan Kasarmitorin laidoille jäi joitakin "koskemattomia" alueita. Muuten rakennustyöt tuhosivat kaiken muun.

Helsingissä 16.2.2006

Markku Heikkinen

KARTTALUETTELO

KARTTALUETTELO

Helsinki, Kasarmintori
Markku Heikkinen 2003-2004

Nro	Mk	Aihe	Piirt.	Pvm	Koko
1.	1:500	Yleiskartta	M.H.		A3
2.	1:25	Tasokartta	J.M. M.H.	17.11.2003 29.1.2004 (lisäosa)	A3
3.	1:25	Tasokartta	J.M.	29.1.2004	A3
4.	1:25	Profiilikartta	J.M. M.H. J.M.	17.11.2003 (prof. 1) 29.1.2004 (prof.1:n lisäosa) 27.1.2004 (prof 2)	A3
5.	1:25	Taso- ja profiilikartta	M.H.	29.1.2004	A3

Piirtäjät:

J.M.	Jaana Mellanen
M.H.	Markku Heikkinen

KARTAT

Helsinki, Kasarmintori

Markku Heikkinen 2003-2004

Yleiskartta
Mk 1:500

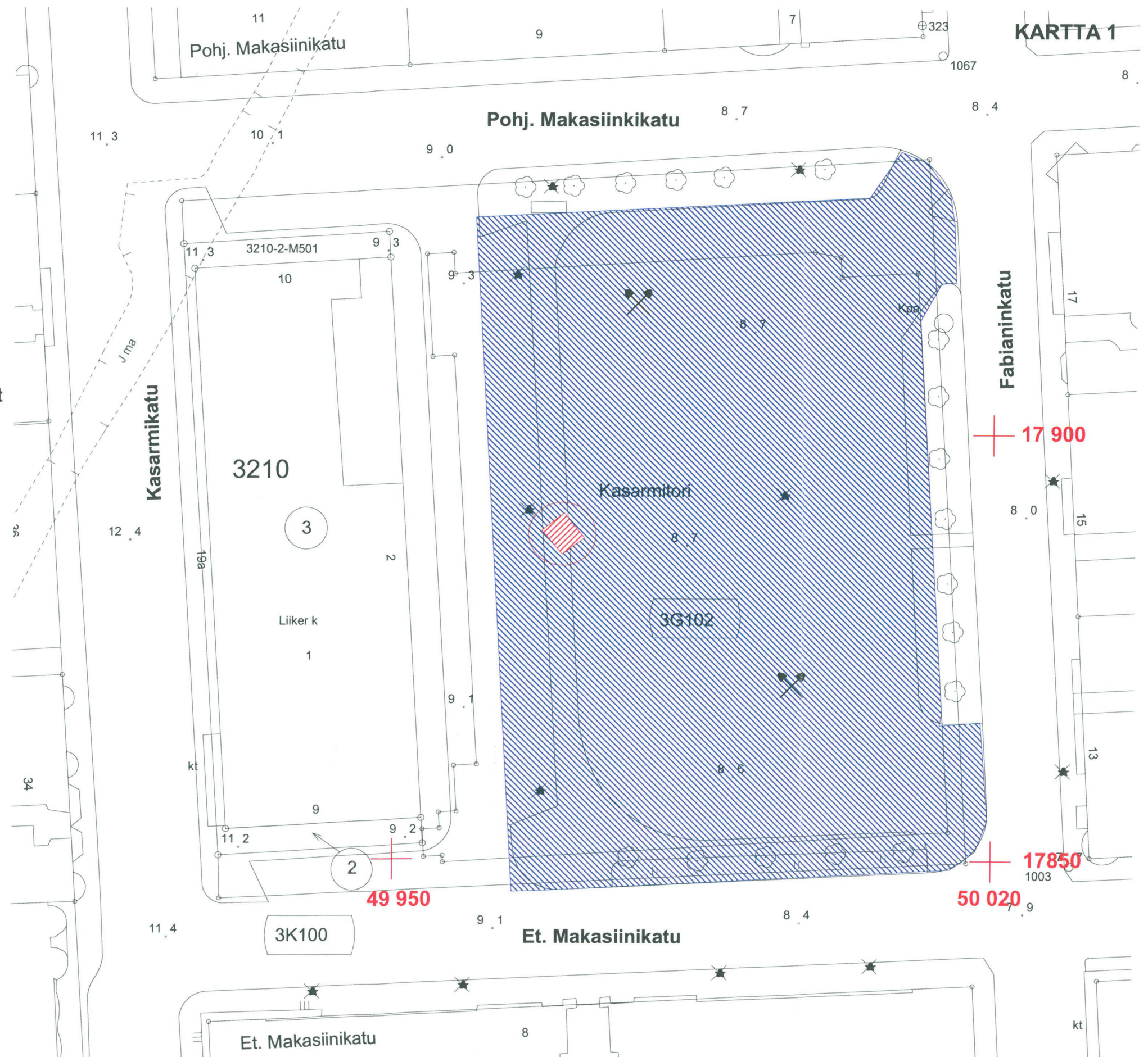
0 5 10 m

- Valvottu alue
- Kaivon holviosa
- Kaivon kiviarkun ulkoraja
- Vanhan torikiveyksen havaintopisteet

Karttapohjana on Helsingin kaupungin
kiinteistöviraston kaupunmittausosaston digitaalinen
kantakartta

KARTTA 1

Helsinki, Kasarmintori

M. Heikkinen 2003-2004

Mk: 1:25

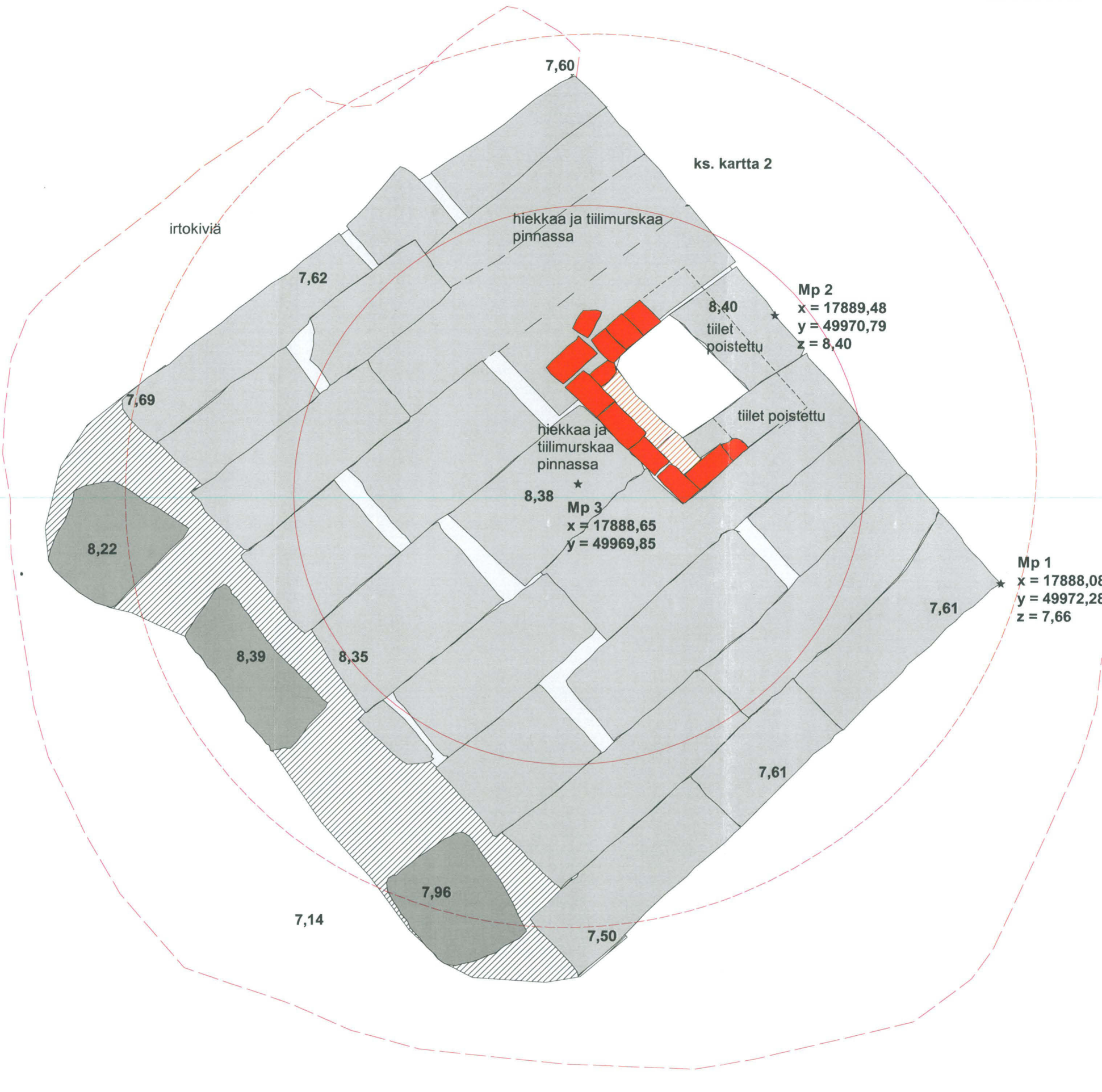
Korkeudet m mpy

Kartan kordinaatit Helsingin kaupungin kordinaatiston mukaan

Piirtäjä Jaana Mellanen ja Markku Heikkinen
Digitoija Sigrid Alhovaara ja Markku Heikkinen

- Kaivon holvikivet
- Kaivon kivarkun kivet
- Laasti
- Tiili
- Sortunut alue
- Kaivon aukko
- Poranjälki
- Maata tiilien päällä

- Kaivon kiviarkun sisäseinälinja holven alla
- Kaivon kiviarkun muurattujen kivien ulkoseinälinja
- Kaivon kiviarkun irtokivien ulkoraja

Helsinki, Kasarmintori

Markku Heikkinen 2003-2004

Taso 1:50
Profiilit 1:25

Korkeudet m mpy

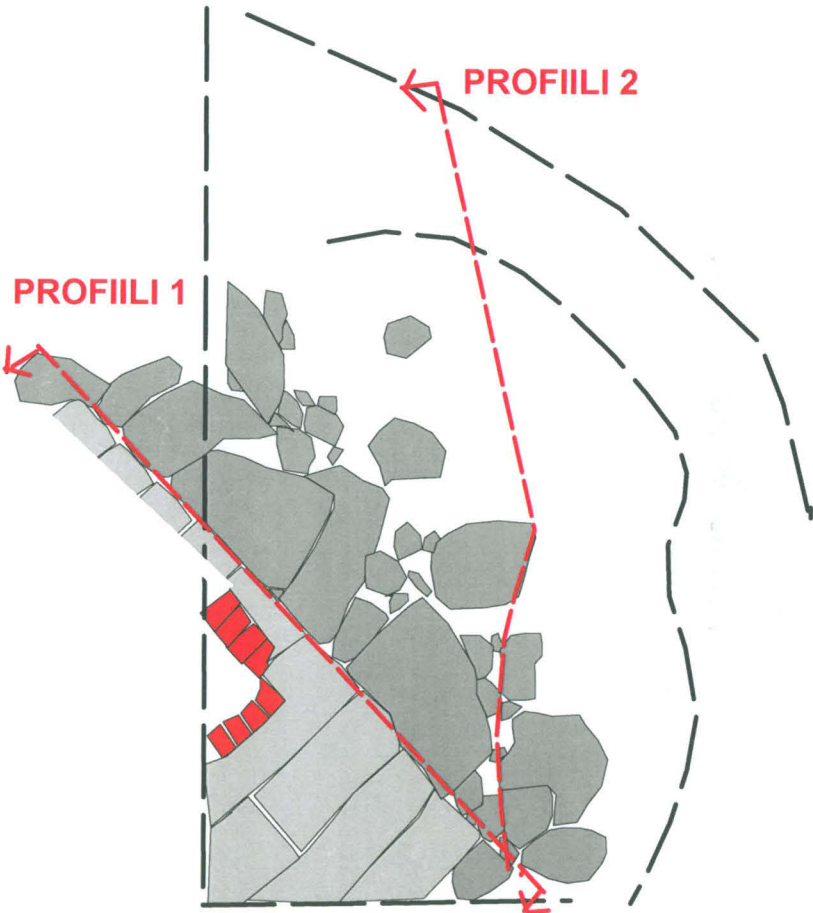
Kartan koordinaatit Helsingin kaupungin
koordinaatiston mukaan

Piirtäjät Jaana Mellanen ja Markku Heikkinen
Digitoija Markku Heikkinen

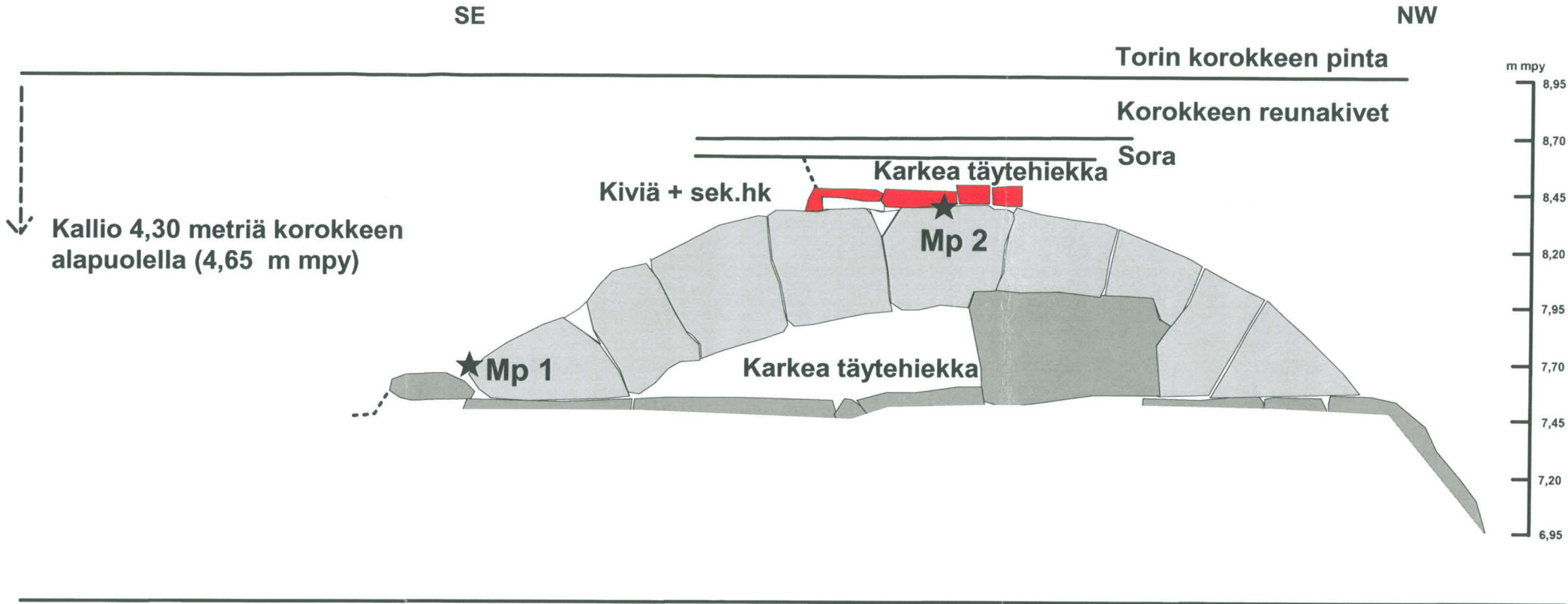
- Kaivon holvikivet
- Kaivon kiviarkun kivet
- Tiili
- Laasti
- Puu
- Poranjälki

Mittapiste 1: x = 17888,08
y = 49972,28
z = 7,66

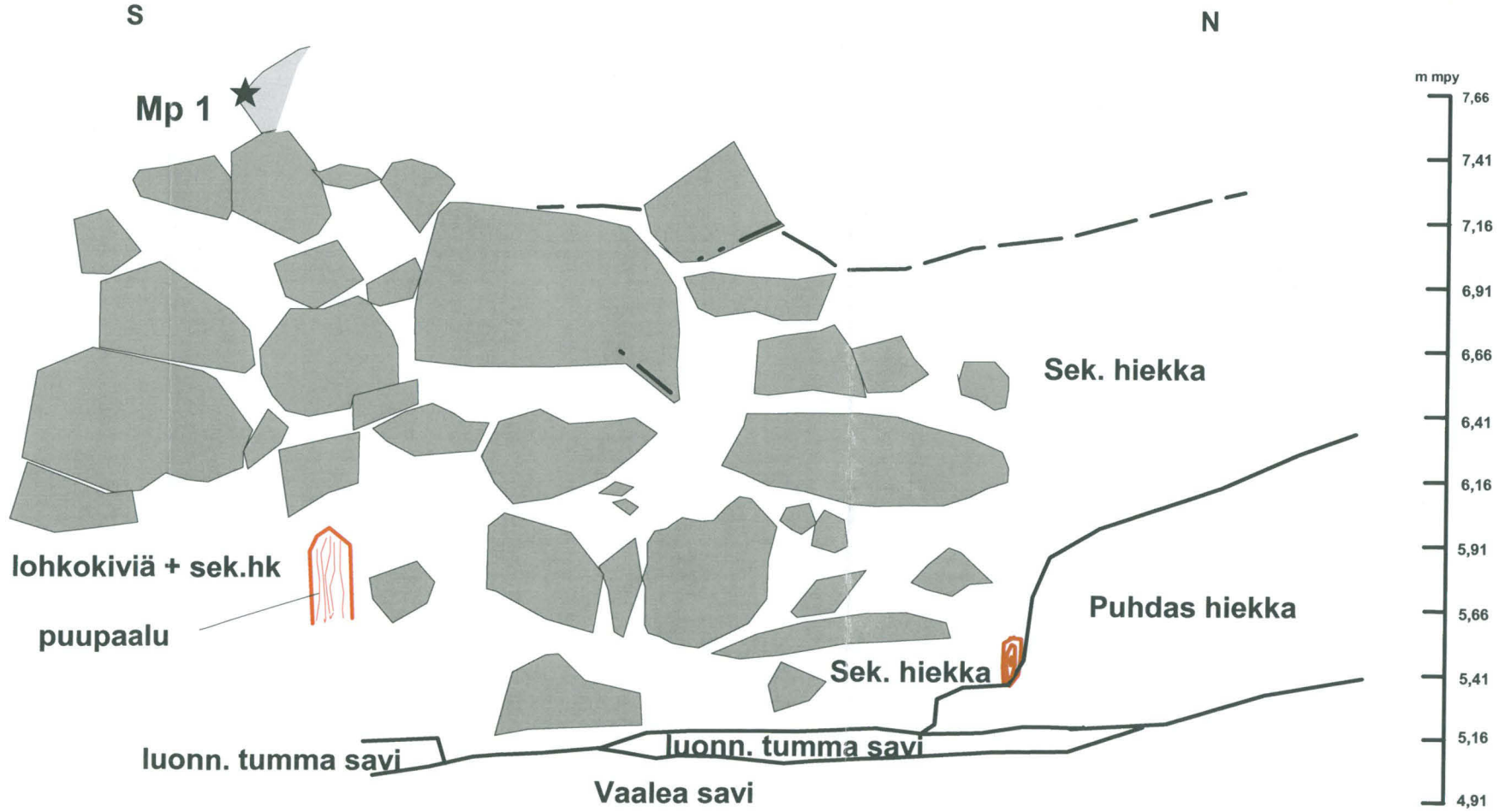
Mittapiste 2: x = 17889,48
y = 49970,79
z = 8,40

PROFIILI 1

PROFIILI 2

Helsinki, Kasarmintori

M. Heikkinen 2003-2004

Mk: 1:25

KARTTA 5

Korkeudet m mpy

- Kaivon kiviarkun sisäseinälinja
- Kaivon kiviarkun muurattujen kivien ulkoseinälinja

Kartan kordinaatit Helsingin kaupungin kordinaatiston mukaan

Piirtäjä Markku Heikkinen
Digitoija Markku Heikkinen

S N

Koroke

8,95

8,85

7,85

6,85

5,85

4,85

4,35

Muuri purettu,
takana hiekkaa

★
Mp 1
X = 17888,08
y = 49972,28
z = 7,66

★
Mp 2
x = 17889,48
y = 49970,79
z = 8,40

★
Mp 3
17888,65
49969,85

Kaivon kiviarkun kivet

Kaivon hirsiarina

Puupalu hirsiarinnan edessä

Laasti (+ hiekka)

Poranjälki

NEGATIIVILUETTELO

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ MUSTAVALKONEGATIIVEISTA JA KUVISTA

HELSINKI, KASARMINTORI Markku Heikkinen 2003-2004

Markku Heikkinen 2003; negatiivit 274 367-375 (kuvat 1-6 ja 42-44)

Markku Heikkinen 2004; negatiivit 274 376-389 ja 274 391-411 (kuvat 7-19, 21-41 ja 45)

Jaana Mellanen 2004; negatiivi 274 390 (kuva 20)

Negatiivinumero	Kuvan numero	Aihe ja pvm.
274 367	Kuva 2.	Kaivon yläosan kaakkoiskulma on kaivettu esiin. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
274 368	Kuva 3.	Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
274 369	Kuva 6.	Kaivon yläosan kaakkoiskulma. Kuva idästä. 17.11.2003.
274 370	Kuva 5.	Lähikuva kaivon holvin päällä olleesta aukosta. Kuva päältä lännestä. 17.11.2003.
274 371	Kuva 4.	Edellinen tilanne. Kuva pohjoisluoteesta. 17.11.2003.
274 372	Kuva 43.	Torin keskiosia. Kuva lounaasta. 14.11.2003.
274 373	Kuva 1.	Kuvan keskellä Kasarmitorin läntisen korokkeen luota on tullut esiin 1800-luvun yleinen kaivo. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
274 374	Kuva 42.	Torin kaakkoisosan kiveyksiä. Silloisen kiveyksen alla näkyy vanha torikiveys. Kuva etelästä. 14.11.2003.
274 375	Kuva 44.	Jaana Mellanen piirtää kaivon kaakkoisnurkkaa. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
274 376	Kuva 10.	Kaivon itäseinää. Oikealla näkyy puhdasta hiekkaa ja kaivon alla puhdasta savea. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
274 377	Kuva 7.	Kaivo itäpuolisen maan poiston jälkeen. Kuva idästä. 27.1.2004.
274 378	Kuva 8.	Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva idästä. 27.1.2004.
274 379	Kuva 11.	Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy myös puupaalu. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

- 274 380** **Kuva 12.** Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy puuta kaivoa varten kaivetun kuopan reunalla. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
- 274 381** **Kuva 45.** Jaana Mellanen piirtää kaivon ulkoseinien profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 27.1.2004.
- 274 382** **Kuva 9.** Kaivon eteläseinää. Kuvan keskellä näkyy kaivon kiviarkun ulko-osien irtonaista kivimassaa. Kuva kaakosta. 27.1.2004.
- 274 383** **Kuva 14.** Kaivon tynnyriholvi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
- 274 384** **Kuva 15.** Kaivon kiviarkku on kaivettu esiin myös länsipuolelta. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
- 274 385** **Kuva 16.** Lähikuva edellisestä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
- 274 386** **Kuva 17.** Kaivon holvi ja aukko itäpäässä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
- 274 387** **Kuva 18.** Kaivon holvin länsipää. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
- 274 388** **Kuva 19.** Kaivon holvin itäpääty. Kuva pohjoiskoillisesta. 29.1.2004.
- 274 389** **Kuva 13.** Kaivon kiviarkku on kaivettu kokonaan ulkopuolelta esiin. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
- 274 390** **Kuva 20.** Kaivon holvi on poistettu ja alta on paljastunut pyöreä kiviarkku. Edessä näkyy vielä muutama pohjoissivun holvikivi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
- 274 391** **Kuva 21.** Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä. Kuva idästä. 29.1.2004.
- 274 392** **Kuva 24.** Kaivon kiviarkun eteläinen sisäseinä. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.
- 274 393** **Kuva 22.** Kaivon kiviarkun pohjoinen sisäseinä. Kuva etelästä. 29.1.2004.
- 274 394** **Kuva 23.** Kaivon kiviarkun itäinen sisäseinä. Kuva lännestä. 29.1.2004.
- 274 395-405** **Kuvat 25-35.** Kaivon kiviarkun sisäseinä myötöpäivään etelästä etelään. Kuvapanoraama kaivon keskeltä. 29.1.2005.
- 274 406** **Kuva 36.** Kaivon kiviarkun itäpuolisko puretaan. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
- 274 407** **Kuva 37.** Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä ja sen alapuolinen hirsiarina. Kaivon muut seinät on purettu. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
- 274 408** **Kuva 38.** Lähikuva edellisestä. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

274 409

Kuva 39. Lähikuva hirsiarinan eteläisistä salvoksista. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

274 410

Kuva 40. Lähikuva hirsiarinan pohjoisista salvoksista, joiden edessä on puupaalu. Kuva kaakosta. 29.1.2004.

274 411

Kuva 41. Lähikuva hirsiarinan pohjoispään rikkoutuneista hirsistä ja niiden takaisista maista. Kuva idästä. 29.1.2004.

DIAPOSITIIVILUETTELO

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ DIAPOSITIIVEISTA**HELSINKI, KASARMINTORI**
Markku Heikkinen 2003-2004**HKM/dia Helsinki, Kasarmintori 2003-2004:1-45**

Markku Heikkinen 2003; diat 1-6 ja 34-42

Markku Heikkinen 2004; diat 7-19, 23-33 ja 43

Jaana Mellanen 2004; diat 20-22 ja 44-45

Huom ! Diat 28-33 on kopiotu värinegatiivifilmistä.**Kuvan nro Aihe ja pvm.**

1. Kuvan keskellä Kasarmintorin läntisen korokkeen luota on tullut esiin 1800-luvun yleinen kaivo. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
2. Kaivon yläosan kaakkoiskulma on kaivettu esiin. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
3. Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
4. Edellinen tilanne. Kuva pohjoisluoteesta. 17.11.2003.
5. Lähikuva kaivon holvin päällä olleesta aukosta. Kuva päältä lännestä. 17.11.2003.
6. Kaivon yläosan kaakkoiskulma. Kuva idästä. 17.11.2003.
7. Kaivo itäpuolisen maan poiston jälkeen. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
8. Kaivon eteläseinää ulkopuolelta. Kuvan keskellä näkyy kaivon kiviarkun ulko-osien irtonaista kivimassaa. Kuva kaakosta. 27.1.2004.
9. Kaivon itäseinää ulkopuolelta. Oikealla näkyy puhdasta hiekkaa ja kaivon alla puhdasta savea. Kuva idästä. 27.1.2004.
10. Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy myös puupaalu. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
11. Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy puuta kaivoa varten kaivetun kuopan reunalla. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
12. Kaivon kiviarkku on kaivettu kokonaan ulkopuolelta esiin. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
13. Kaivon tynnyriholvi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
14. Lähikuva kaivon holvista. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

15. Kaivon kiviarkku on kaivettu esiin myös länsipuolelta. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
16. Lähikuva edellisestä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
17. Kaivon holvi ja aukko itäpäässä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
18. Kaivon holvin länsipää. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
19. Kaivon holvin itäpääty. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
20. Kaivon holvi on poistettu ja alta on paljastunut pyöreä kiviarkku. Edessä näkyy vielä pohjoissivun muutama holvikivi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
21. Lähikuva edellisestä. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
22. Lähikuva edellisestä. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
23. Kaivon kiviarkun sisäosat. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.
24. Kaivon kiviarkun sisäosat. Kuva lännestä. 29.1.2004.
25. Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä. Kuva idästä. 29.1.2004.
26. Kaivon kiviarkun pohjoinen sisäseinä. Kuva etelästä. 29.1.2004.
27. Kaivon kiviarkun itäinen sisäseinä. Kuva lännestä. 29.1.2004.
28. Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä ja sen alapuolinen hirsiarina. Kaivon muut seinät on purettu. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
29. Lähikuva edellisestä. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
30. Kaivon länsiseinän alapuolinen hirsiarina. Kuva idästä. 29.1.2004.
31. Lähikuva hirsiarinan läntisistä salvoksista. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
32. Lähikuva hirsiarinan itäisistä salvoksista, joiden edessä on puupaalu. Kuva kaakosta. 29.1.2004.
33. Lähikuva hirsiarinan pohjoispään rikkoutuneista hirsistä ja niiden takaisista maista. Kuva idästä. 29.1.2004.
34. Torin kaakkoisosan kiveyksiä. Silloisen kiveyksen alla näkyy vanha torikiveys. Kuva etelästä. 14.11.2003.
35. Torin keskiosia. Kuva lounaasta. 14.11.2003.
36. Torin keskiosat kallioon asti kaivettuna. Kaivo näkyy kuvan oikeassa reunassa. Kuva pohjoisesta. 1.12.2003.
37. Lähikuva kaivon kohdasta. Kuva koillisesta. 1.12.2003.
38. Torin keskiosat on kaivettu kallioon saakka. Kuva luoteesta. 1.12.2003.

39. Torin keskiosat on kaivettu kallioon saakka. Kuva lounaasta. 1.12.2003.
40. Torin koillisnurkka. Alue oli tuhoutunut mm. kuvassa kaivannon pohjalla näkyvän betonirakenteen takia. Kuva lounaasta. 1.12.2003.
41. Edellinen tilanne. Kuva pohjoisesta. 1.12.2003.
42. Jaana Mellanen piirtää kaivon kaakkoisnurkkaa. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
43. Jaana Mellanen piirtää kaivon ulkoseinien profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 27.1.2004.
44. Markku Heikkinen puhdistaa kaivoa lapiolla. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
45. Markku Heikkinen puhdistaa harjalla kaivon sisäseiniä. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

DIGITAALIKUVALUETTELO

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ DIGITAALIKUVISTA

HELSINKI, KASARMINTORI Markku Heikkinen 2003-2004

HKM/digi Kasarmintori 2003-2004:1-53

Markku Heikkinen 2003; 1-7 ja 35-51 (kuvat 46-52 ja 80-96)

Markku Heikkinen 2004; 8-20, 22-34 ja 52 (kuvat 53-65, 67-79 ja 97)

Jaana Mellanen 2004; 21 ja 53 (kuvat 66 ja 98)

Digitaali- kuvan nro	Kuvan nro	Aihe ja pvm.
1.	Kuva 46.	Kuvan keskellä Kasarmintorin läntisen korokkeen luota on tullut esiin 1800-luvun yleinen kaivo. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
2.	Kuva 47.	Kaivon yläosan kaakkoiskulma on kaivettu esiin. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
3.	Kuva 48.	Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
4.	Kuva 49.	Edellinen tilanne. Kuva pohjoisluoteesta. 17.11.2003.
5.	Kuva 50.	Lähikuva kaivon holvin päällä olleesta aukosta. Kuva päältä lännestä. 17.11.2003.
6.	Kuva 51.	Kaivon yläosan kaakkoiskulma. Kuva kaakosta. 17.11.2003.
7.	Kuva 52.	Edellinen tilanne. Kuva idästä. 17.11.2003.
8.	Kuva 53.	Kaivo itäpuolisen maan poiston jälkeen. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
9.	Kuva 54.	Kaivon eteläseinää ulkopuolelta. Kuvan keskellä näkyy kaivon kiviarkun ulko-osien irtonaista kivimassaa. Kuva kaakosta. 27.1.2004.
10	Kuva 55.	Kaivon itäseinää ulkopuolelta. Oikealla näkyy puhdasta hiekkaa ja kaivon alla puhdasta savea. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
11.	Kuva 56.	Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy myös puupaalu. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
12.	Kuva 57.	Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy puuta kaivoa varten kaivetun kuopan reunalla. Kuva koillisesta. 27.1.2004.
13.	Kuva 58.	Kaivon kiviarkku on kaivettu kokonaan ulkopuolelta esiin. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

14. **Kuva 59.** Lähikuva edellisestä. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
15. **Kuva 60.** Kaivon tynnyriholvi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
16. **Kuva 61.** Kaivon kiviarkku on kaivettu esiin myös länsipuolelta. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
17. **Kuva 62.** Kaivon holvi ja aukko itäpäässä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.
18. **Kuva 63.** Kaivon holvin länsipää. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
19. **Kuva 64.** Kaivon holvin itäpääty. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.
20. **Kuva 65.** Kaivon holvin itäpääty pohjoisosassaan. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
21. **Kuva 66.** Kaivon holvi on poistettu ja alta on paljastunut pyöreä muurattu kiviarkku. Edessä näkyy vielä muutama pohjoissivun holvikivi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.
22. **Kuva 67.** Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä. Kuva idästä. 29.1.2004.
23. **Kuva 68.** Kaivon kiviarkun pohjoinen sisäseinä. Kuva etelästä. 29.1.2004.
24. **Kuva 69.** Kaivon kiviarkun itäinen sisäseinä. Kuva lännestä. 29.1.2004.
25. **Kuva 70.** Kaivon kiviarkun eteläinen sisäseinä. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.
26. **Kuva 71.** Kaivon kiviarkun sisäseinä lännestä pohjoisen kautta etelään. Kuvapanoraama. 1.2005.
27. **Kuva 72.** Kaivon kiviarkun eteläinen sisäseinä. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.
28. **Kuva 73.** Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä ja sen alapuolinen hirsiarina. Kaivon muut seinät on purettu. Kuva idästä. 29.1.2004.
29. **Kuva 74.** Kaivon kiviarkun länsiseinän alapuolinen hirsiarina. Kuva idästä. 29.1.2004.
30. **Kuva 75.** Lähikuva hirsiarinan eteläosasta. Kuva idästä. 29.1.2004.
31. **Kuva 76.** Lähikuva hirsiarinan pohjoisosasta. Kuva kaakosta. 29.1.2004.
32. **Kuva 77.** Lähikuva hirsiarinan eteläisistä salvoksista. Kuva koillisesta. 29.1.2004.
33. **Kuva 78.** Lähikuva hirsiarinan pohjoisista salvoksista, joiden edessä on puupaalu. Kuva kaakosta. 29.1.2004.
34. **Kuva 79.** Lähikuva hirsiarinan pohjoispään rikkoutuneista hirsistä ja niiden takaisista maista. Kuva idästä. 29.1.2004.

35. **Kuva 80.** Torin luoteisnurkan silloisen kiveyksen alta paljastunutta vanhaa torikiveystä. Kuva luoteesta. 14.11.2003.
36. **Kuva 81.** Kiveyksen pohjoisprofiili. Laskuhiekkakerroksen alla oli puhdas hiekka. Kuva lännestä. 14.11.2003.
37. **Kuva 82.** Torin kaakkoisosan kiveyksiä. Silloisen kiveyksen alla näkyy vanha torikiveys. Kuva kaakosta. 14.11.2003.
38. **Kuva 83.** Lähikuva edellisestä. Kuva etelästä. 14.11.2003.
39. **Kuva 84** Torin länsiosaa on kaivettu. Kaivo sijaitsi sinisten konttien edessä. Kuva kaakosta. 14.11.2003.
40. **Kuva 85.** Torin länsiosassa sijainneen korokkeen itäprofiilia torin lounaisosassa. Kuva koillisesta. 14.11.2003.
41. **Kuva 86.** Torin länsiosassa sijainneen korokkeen itäprofiilia kaivon kohdalla. Kuva koillisesta. 14.11.2003.
42. **Kuva 87.** Torin länsiosassa sijainneen korokkeen itäprofiilia torin lounaisosassa. Kuva kaakosta. 14.11.2003.
43. **Kuva 88.** Torin keskiosia. Kuva lounaasta. 14.11.2003.
44. **Kuva 89.** Torin keskiosia edellisen kohdan eteläpuolella. Kuva lounaasta. 14.11.2003.
45. **Kuva 90.** Torin keskiosat kallioon asti kaivettuna. Kaivo näkyy kuvan oikeassa reunassa. Kuva pohjoisesta. 1.12.2003.
46. **Kuva 91.** Lähikuva kaivon kohdasta. Kuva pohjoiskoillisesta. 1.12.2003.
47. **Kuva 92.** Torin keskiosat on kaivettu kallioon saakka. Kuva lounaasta. 1.12.2003.
48. **Kuva 93.** Torin koillisnurkka. Alue oli tuhoutunut mm. kuvassa kaivannon pohjalla näkyvän betonirakenteen takia. Kuva lounaasta. 1.12.2003.
49. **Kuva 94.** Jaana Mellanen piirtää kaivon kaakkoisnurkkaa. Kuva koillisesta. 17.11.2003.
50. **Kuva 95.** Jaana Mellanen piirtää kaivon profiilia. Kuva kaakosta. 17.11.2003.
51. **Kuva 96.** Jaana Mellanen piirtää kaivon profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 17.11.2003.
52. **Kuva 97.** Jaana Mellanen piirtää kaivon ulkoseinien profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 27.1.2004.
53. **Kuva 98.** Markku Heikkinen puhdistaa kaivon sisäseiniä. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

HELSINKI, KASARMINTORI

**PYSÄKÖINTILAITOKSEN MAANRAKENNUSTÖIDEN
ARKEOLOGINEN VALVONTA 2003-2004**

Fk Markku Heikkinen/Helsingin kaupunginmuseo 2006

**KUVATAULUT
(LIITE VI)**

KUVATAULUT

f. 274 373

Kuva 1. Kuvan keskellä Kasarmintorin läntisen korokkeen luota on tullut esiin 1800-luvun yleinen kaivo. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

f. 274 367

Kuva 2. Kaivon yläosan kaakkoiskulma on kaivettu esiin. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

f. 274 368

Kuva 3. Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

f. 274 371

Kuva 4. Edellinen tilanne. Kuva pohjoisluoteesta. 17.11.2003.

f. 274 370

Kuva 5. Lähikuva kaivon holvin päällä olleesta aukosta. Kuva päältä lännestä. 17.11.2003.

f. 274 369

Kuva 6. Kaivon yläosan kaakkoiskulma. Kuva idästä. 17.11.2003.

f. 274 377

Kuva 7. Kaivo itäpuolisen maan poiston jälkeen. Kuva idästä.
27.1.2004.

f. 274 378

Kuva 8. Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva idästä. 27.1.2004.

f. 274 382

Kuva 9. Kaivon eteläseinää. Kuva kaakosta. 27.1.2004.

f. 274 376

Kuva 10. Kaivon itäseinää. Oikealla näkyy puhdasta hiekkaa ja kaivon alla puhdasta savea. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

f. 274 379

Kuva 11. Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy myös puupaalu. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

f. 274 380

Kuva 12. Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy puuta kaivoa varten kaivetun kuopan reunalla. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

f. 274 389

Kuva 13. Kaivon rakenne on kaivettu kokonaan ulkopuolelta esiin.
Kuva koillisesta. 29.1.2004.

f. 274 383

Kuva 14. Kaivon holvi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

f. 274 384

Kuva 15. Kaivon ulkoseinät on kaivettu esiin myös länsipuolelta.
Kuva lounaasta. 29.1.2004.

f. 274 385

Kuva 16. Lähikuva edellisestä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.

f. 274 386

Kuva 17. Kaivon holvi ja aukko itäpäässä. Kuva lounaasta.
29.1.2004.

f. 274 387

Kuva 18. Kaivon holvin länsipää. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

f. 274 388

Kuva 19. Kaivon holvin itäpääty. Kuva pohjoiskoillisesta. 29.1.2004.

f. 274 390

Kuva 20. Kaivon holvi on poistettu ja alta on paljastunut pyöreään kaivon seinät. Edessä näkyy vielä muutama holvikivi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

f. 274 391

Kuva 21. Kaivon läntinen sisäseinä. Kuva idästä. 29.1.2004.

f. 274 393

Kuva 22. Kaivon pohjoinen sisäseinä. Kuva etelästä. 29.1.2004.

f. 274 394

Kuva 23. Kaivon itäinen sisäseinä. Kuva lännestä. 29.1.2004.

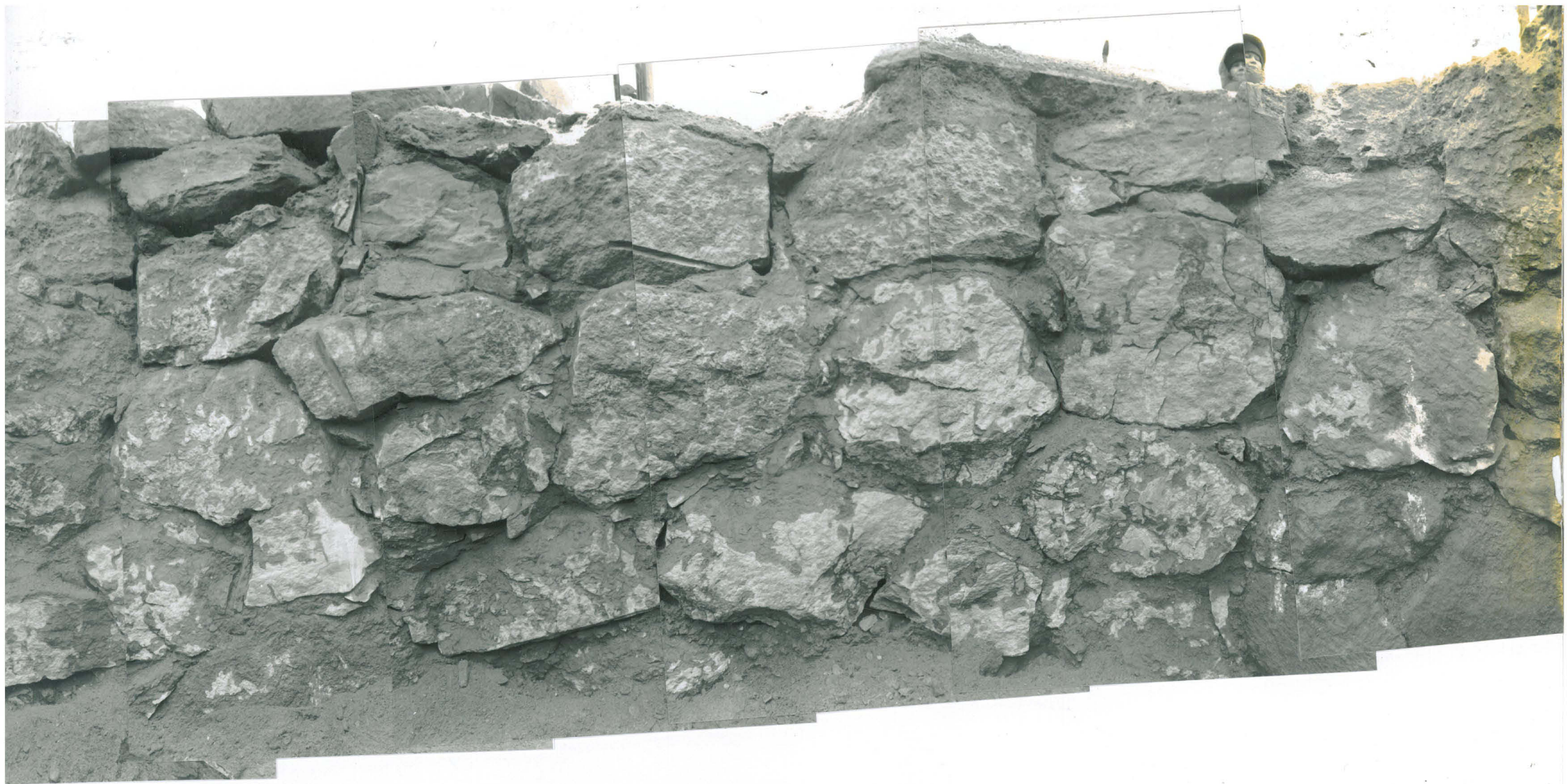
f. 274 392

Kuva 24. Kaivon eteläinen sisäseinä. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.

f. 274 395-405

Kuvat 25-35. Kaivon sisäseinä myötäpäivään etelästä etelään. Kuvapanoraama kaivon keskeltä. 29.1.2005.

f. 274 406

Kuva 36. Kaivon itäpuoliskoa puretaan. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

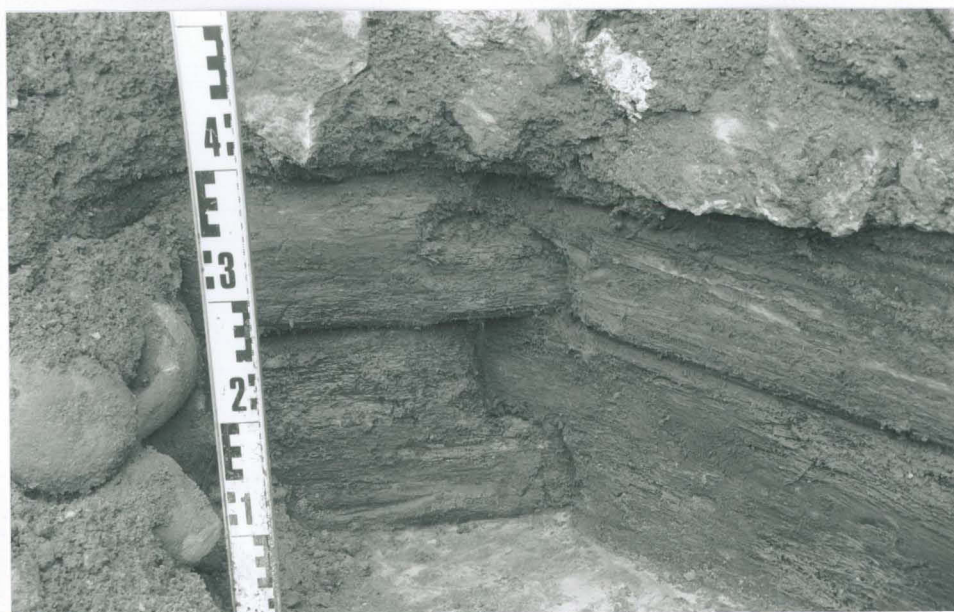
f. 274 407

Kuva 37. Kaivon läntinen sisäseinä ja sen alapuolinen hirsjarina. Kaivon muut seinät on purettu. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

f. 274 408

Kuva 38. Lähikuva edellisestä. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

f. 274 409

Kuva 39. Lähikuva hirsiarinan eteläisistä salvoksista. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

f. 274 410

Kuva 40. Lähikuva hirsiarinan pohjoisista salvoksista, joiden edessä on puupaalu. Kuva kaakosta. 29.1.2004.

f. 274 411

Kuva 41. Lähikuva hirsiarinan pohjoispään rikkoutuneista hirsistä ja niiden takaisista maista. Kuva idästä. 29.1.2004.

f. 274 374

Kuva 42. Torin kaakkoisosan kiveyksiä. Silloisen kiveyksen alla näkyy vanha torikiveys. Kuva etelästä. 14.11.2003.

f. 274 372

Kuva 43. Torin keskiosia. Kuva lounaasta. 14.11.2003.

f. 274 375

Kuva 44. Jaana Mellanen piirtää kaivon kaakkoisnurkkaa. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

f. 274 381

Kuva 45. Jaana Mellanen piirtää kaivon ulkoseinien profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 27.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:01

Kuva 46. Kuvan keskellä Kasarmintorin läntisen korokkeen luota on tullut esiin 1800-luvun yleinen kaivo. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:02

Kuva 47. Kaivon yläosan kaakkoiskulma on kaivettu esiin. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:03

Kuva 48. Lähikuva edellisestä tilanteesta. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:04

Kuva 49. Edellinen tilanne. Kuva pohjoisluoteesta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:05

Kuva 50. Lähikuva kaivon holvin päällä olleesta aukosta. Kuva päältä lännestä. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:06

Kuva 51. Kaivon yläosan kaakkoiskulma. Kuva kaakosta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:07

Kuva 52. Edellinen tilanne. Kuva idästä. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:08

Kuva 53. Kaivo itäpuolisen maan poiston jälkeen. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

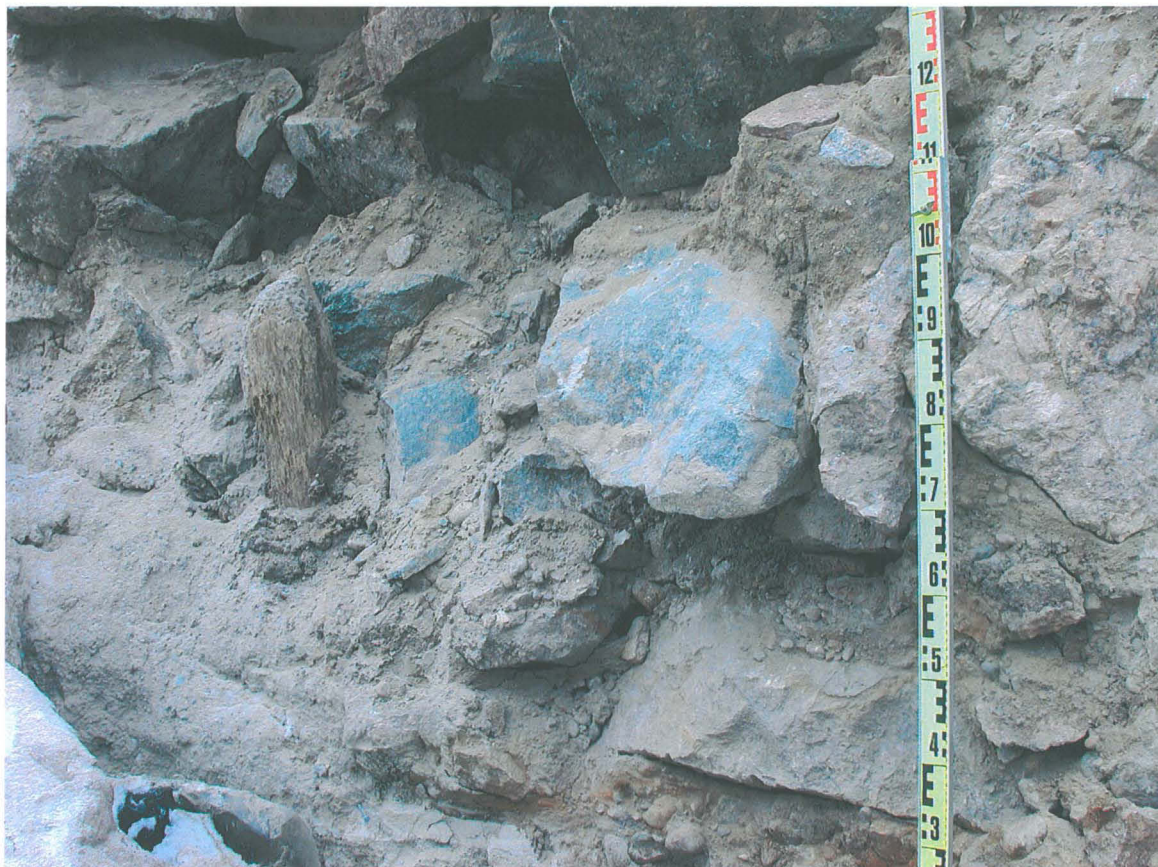
Kasarmintori 2003-2004:09

Kuva 54. Kaivon eteläseinää. Keskellä näkyy kaivon kiviarkun ulko-osien irtonaista kivimassaa. Kuva kaakosta. 27.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:10

Kuva 55. Kaivon itäseinää. Oikealla näkyy puhdasta hiekkaa ja kaivon alla puhdasta savea. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:11

Kuva 56. Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy myös puupaalu. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:12

Kuva 57. Lähikuva kaivon itäseinästä. Kuvassa näkyy puuta kaivoa varten kaivetun kuopan reunalla. Kuva koillisesta. 27.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:13

Kuva 58. Kaivon kiviarkku on kaivettu kokonaan ulkopuolelta esiin. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:14

Kuva 59. Lähikuva edellisestä. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:15

Kuva 60. Kaivon tynnyriholvi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:16

Kuva 61. Kaivon kiviarkku on kaivettu esiin myös länsipuolelta. Kuva lounaasta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:17

Kuva 62. Kaivon holvi ja aukko itäpäässä. Kuva lounaasta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:18

Kuva 63. Kaivon holvin länsipää. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:19

Kuva 64. Kaivon holvin itäpäät. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:20

Kuva 65. Kaivon holvin itäpäät pohjoisosassaan. Kuva koillisesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:21

Kuva 66. Kaivon holvi on poistettu ja alta on paljastunut pyöreä kivinen muurattu kaivoarkku. Edessä näkyy vielä muutama pohjoissivun holvikivi. Kuva luoteesta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:22

Kuva 67. Kaivon kiviarkun läntinen sisäseinä. Kuva idästä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:23

Kuva 68. Kaivon kiviarkun pohjoinen sisäseinä. Kuva etelästä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:24

Kuva 69. Kaivon kiviarkun itäinen sisäseinä. Kuva lännestä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:25

Kuva 70. Kaivon kiviarkun eteläinen sisäseinä. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.

Kuva 71. Kaivon sisäseinä lännestä pohjoisen kautta etelään. Kuvapanoraama. 29.1.2005.

Kasarmintori 2003-2004:26

Kasarmintori 2003-2004:27

Kuva 72. Kaivon eteläinen sisäseinä. Kuva pohjoisesta. 29.1.2004.

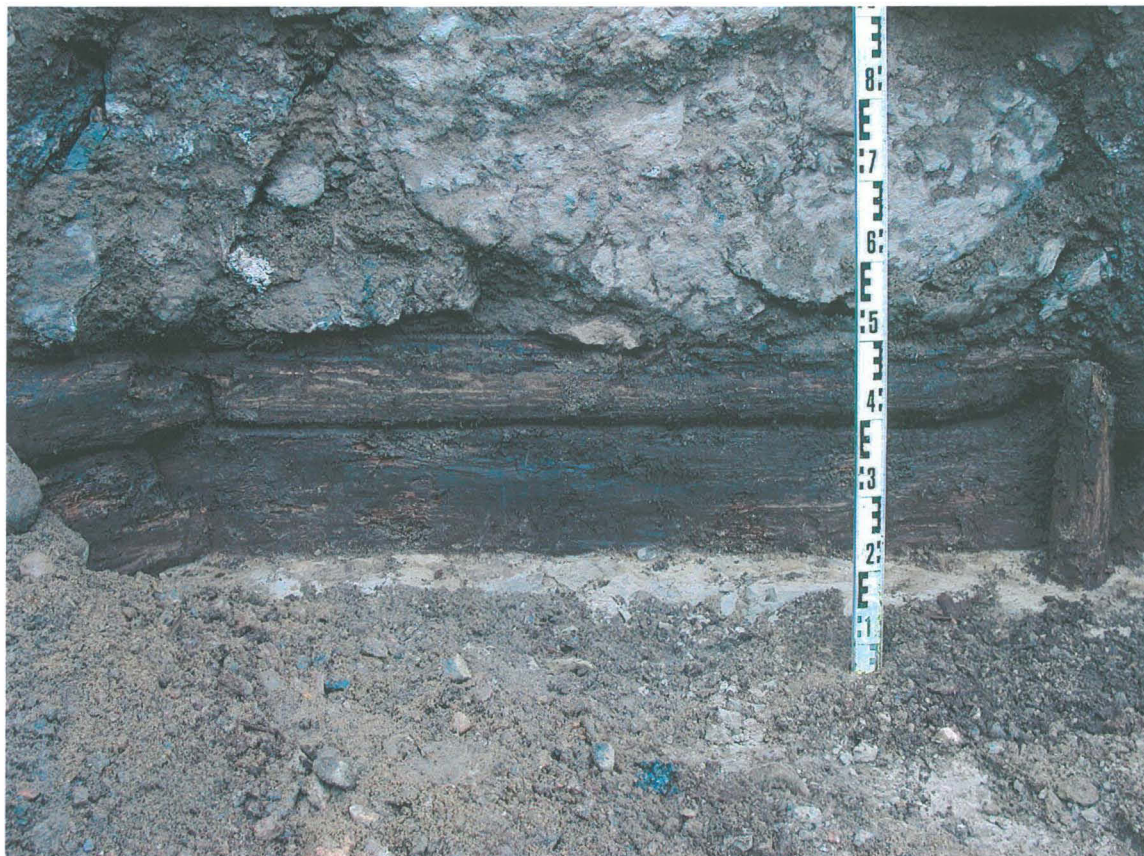
Kasarmintori 2003-2004:28

Kuva 73. Kaivon läntinen sisäseinä ja alapuolinen hirsiarina. Kaivon muut seinät on purettu. Kuva idästä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:29

Kuva 74. Kaivon länsiseinän alapuolinen hirsiarina. Kuva idästä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:30

Kuva 75. Lähikuva hirsjarinan eteläosasta. Kuva idästä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:31

Kuva 76. Lähikuva hirsjarinan pohjoisosasta. Kuva kaakosta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:32

Kuva 77. Lähikuva hirsiarinan eteläisistä salvoksista. Kuva koillisesta.
29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:33

Kuva 78. Lähikuva hirsiarinan pohjoisista salvoksista, joiden edessä on
puupaalu. Kuva kaakosta. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:34

Kuva 79. Lähikuva hirsiarinan pohjoispään rikkoutuneista hirsistä ja niiden takaisista maista. Kuva idästä. 29.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:35

Kuva 80. Torin luoteisnurkan silloisen kiveyksen alta paljastunutta vanhaa torikiveystä. Kuva luoteesta. 14.11.2003.

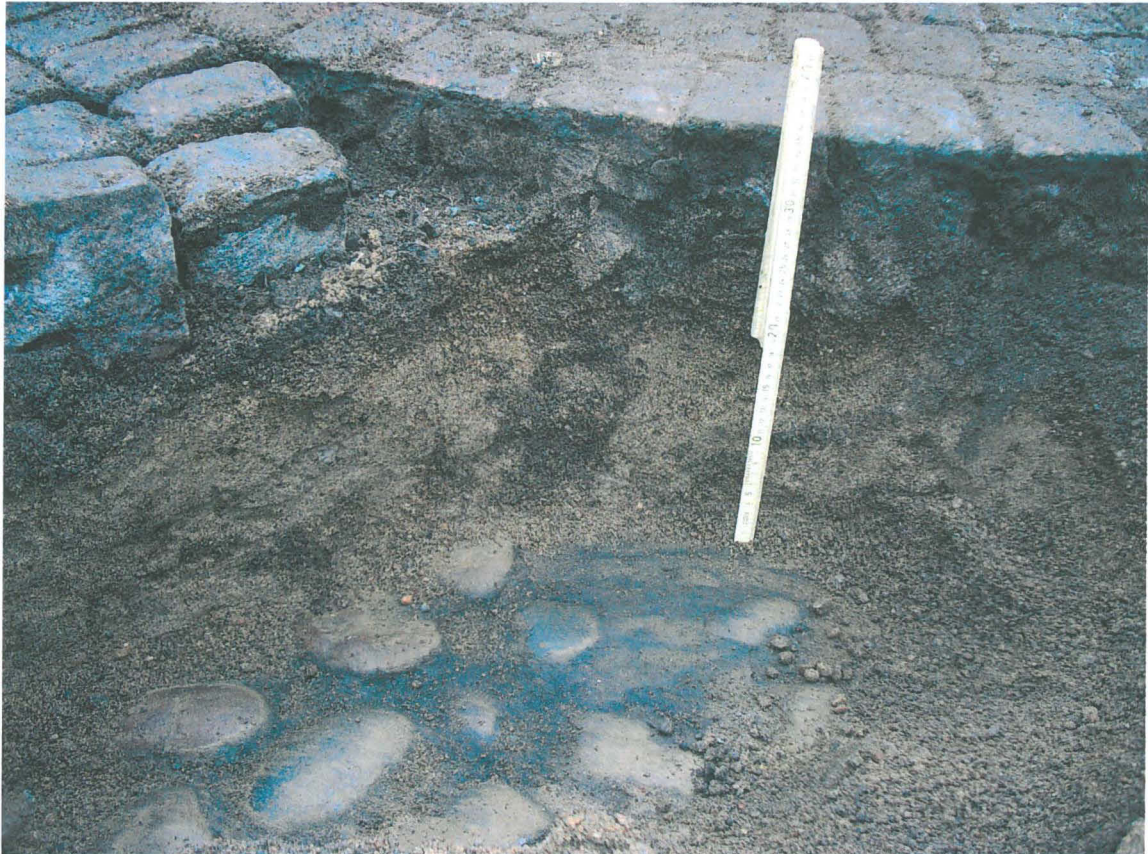
Kasarmintori 2003-2004:36

Kuva 81. Kiveyksen pohjoisprofiili. Laskuhiekkakerroksen alla oli puhdas hiekka. Kuva lännestä. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:37

Kuva 82. Torin kaakkoisosan kiveyksiä. Silloisen kiveyksen alla näkyy vanha torikiveys. Kuva kaakosta. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:38

Kuva 83. Lähikuva edellisestä. Kuva etelästä. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:39

Kuva 84. Torin länsiosaa on kaivettu. Kaivo sijaitsee sinisten konttien edessä. Kuva kaakosta. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:40

Kuva 85. Torin länsiosassa sijainneen korokkeen itäprofiilia torin lounaisosassa. Kuva koillisesta. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:41

Kuva 86. Torin länsiosassa sijainneen korokkeen itäprofiilia kaivon kohdalla. Kuva koillisesta. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:42

Kuva 87. Torin länsiosassa sijainneen korokkeen itäprofiilia torin lounaisosassa. Kuva kaakosta. 14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:43

Kuva 88. Torin keskiosia. Kuva lounaasta. 14.11.2003.

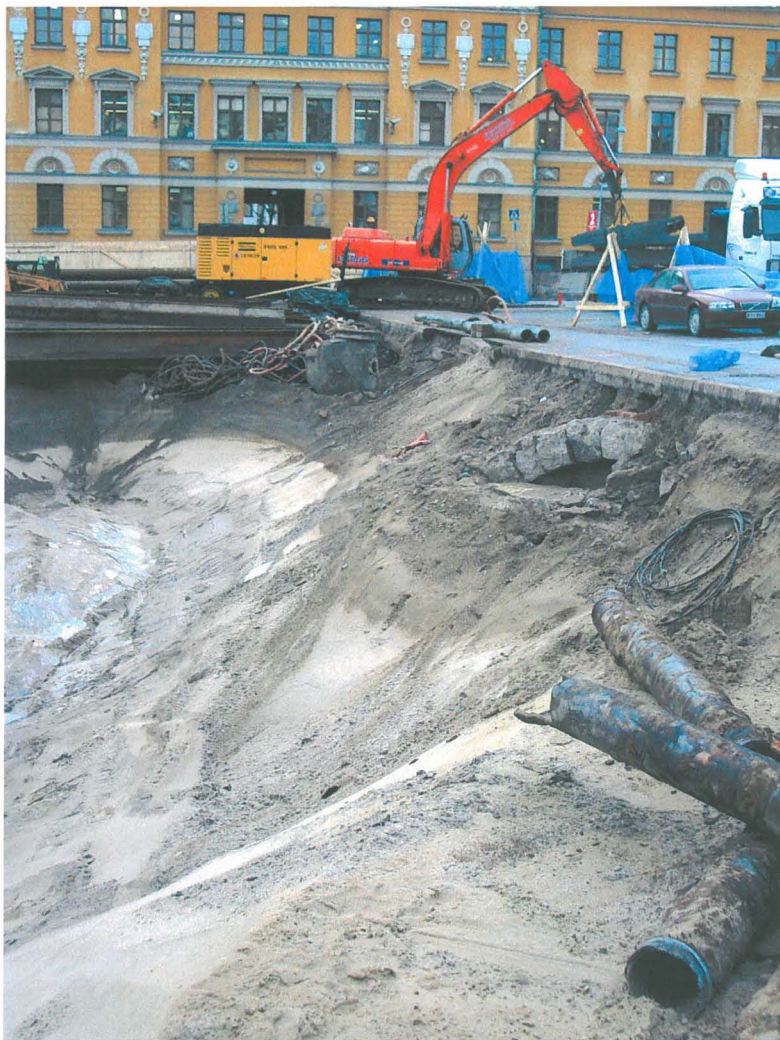
Kasarmintori 2003-2004:44

Kuva 89. Torin keskiosia edellisen kohdan eteläpuolella. Kuva lounaasta.
14.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:45

Kuva 90. Torin keskiosat kallioon asti kaivettuna. Kaivo näkyy kuvan oikeassa
reunassa. Kuva pohjoisesta. 1.12.2003.

Kasarmintori 2003-2004:46

Kuva 91. Lähikuva kaivon kohdasta. Kuva pohjoiskoillisesta. 1.12.2003.

Kasarmintori 2003-2004:47

Kuva 92. Torin keskiosat on kaivettu kallioon saakka. Kuva lounaasta. 1.12.2003.

Kasarmintori 2003-2004:48

Kuva 93. Torin koillisnurkka. Alue oli tuhoutunut mm. kuvassa kaivannon pohjalla näkyvän betonirakenteen takia. Kuva lounaasta. 1.12.2003.

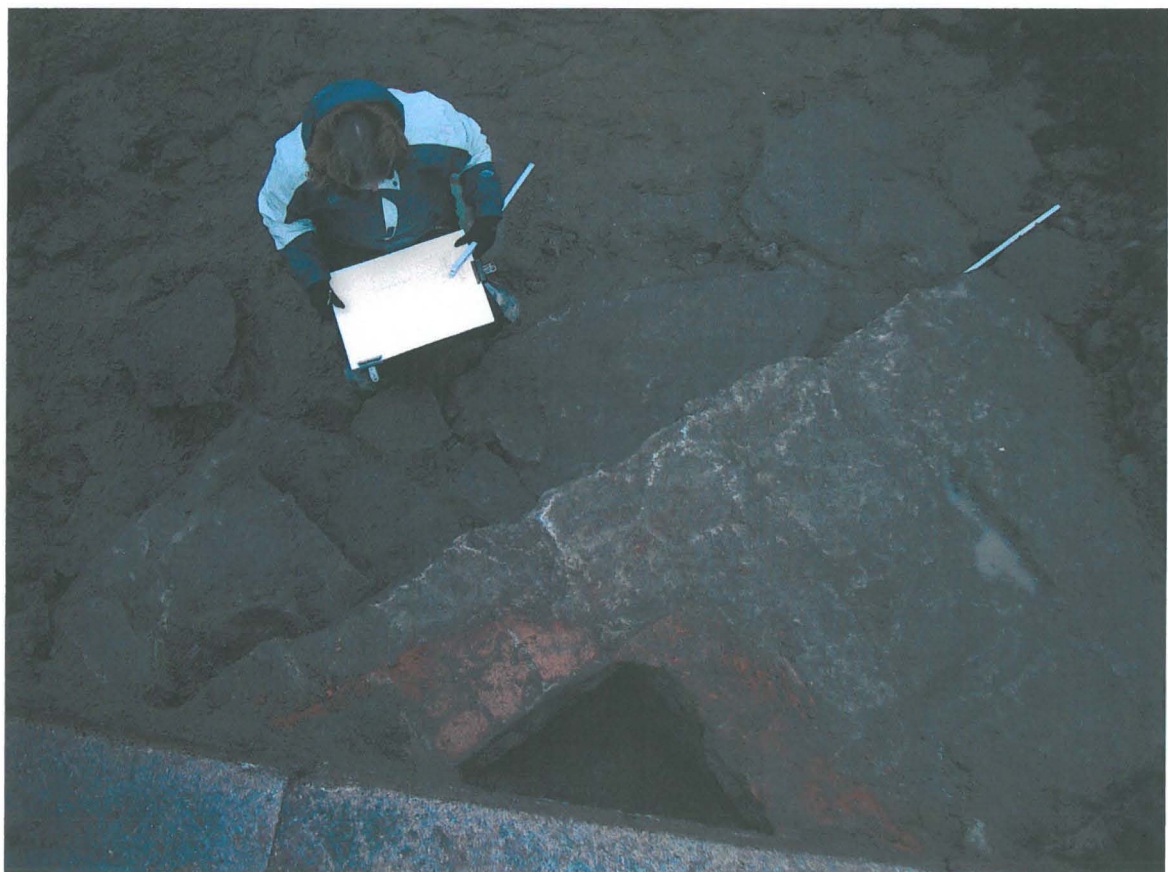
Kasarmintori 2003-2004:49

Kuva 94. Jaana Mellanen piirtää kaivon kaakkoisnurkkaa. Kuva koillisesta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:50

Kuva 95. Jaana Mellanen piirtää kaivon profiilia. Kuva kaakosta. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:51

Kuva 96. Jaana Mellanen piirtää kaivon profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 17.11.2003.

Kasarmintori 2003-2004:52

Kuva 97. Jaana Mellanen piirtää kaivon ulkoseinien profiilia. Kuva lännestä ylhäältä. 27.1.2004.

Kasarmintori 2003-2004:53

Kuva 98. Markku Heikkinen puhdistaa kaivon sisäseiniä. Kuva luoteesta. 29.1.2004.